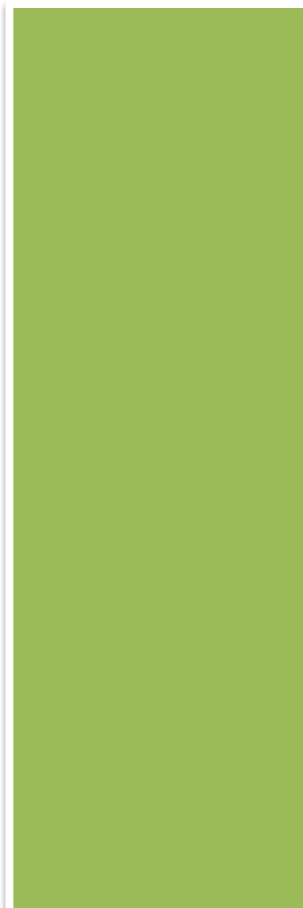
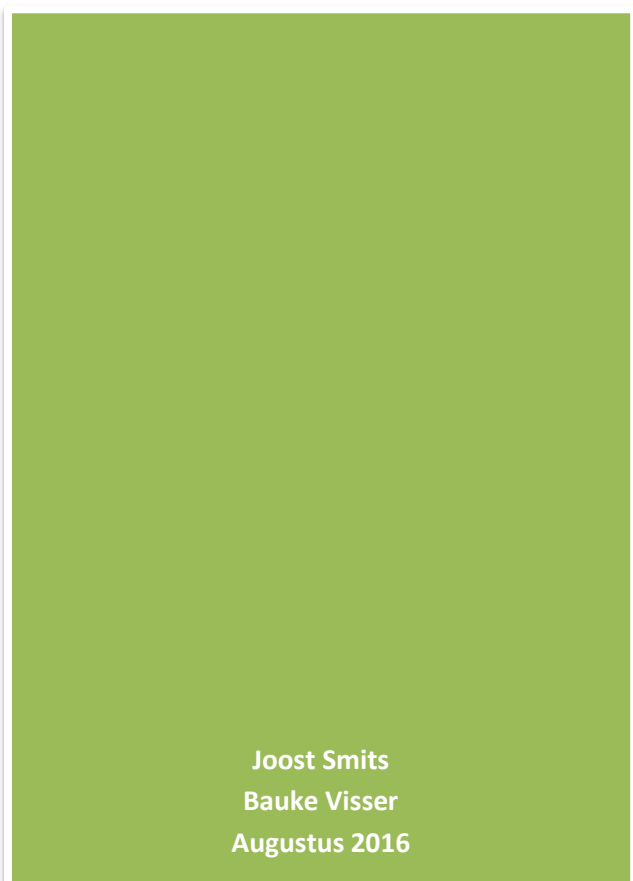

Duurzaam Ondernemen op Ameland

Joost Smits
Bauke Visser
Augustus 2016

Duurzaam ondernemen op Ameland

‘Een advies aan de gemeente Ameland over hoe zij het best de ondernemers kan faciliteren in duurzaam ondernemen.’

Type document	HBO bachelor scriptie
Datum	24-08-2016
Stageperiode	februari-augustus 2016
Auteurs	Bauke Visser & Joost Smits
Studentnummers	950217002, 940526001
E-mailadressen	bauke.visser@hvhl.nl joost.smits@hvhl.nl
Opleiding	Milieukunde
Afstudeerrichting	Energiemanagement & Klimaat
Organisatie	Hogeschool van Hall Larenstein
Begeleiding	Sietze Bottema Xantho Klijnsma
Opdrachtgever	Gemeente Ameland
Externe begeleiding	Luc van Tiggelen Jacob Dijkstra

Summary

This report is written for the island and municipality of Ameland, as a finalisation of our study Environmental Sciences. Ameland has the ambition to be energy neutral in 2020 on their energy and water supply. This means that all energy will be produced sustainable on the island, so it is self-sufficient. At this moment the municipality does not have enough knowledge on how to stimulate their entrepreneurs for sustainability. Besides that there isn't much information material for companies about corporate social responsibility. Due to these reasons Ameland cannot give the entrepreneurs the right information to meet the goal of 2020. This leads to our main question of this report which is; *"What is the best way for the municipality of Ameland to facilitate in the process of the entrepreneurs of Ameland to participate in CSR, and gain the 2020 ambition, and is this achievable?"* By means of a literature study, interviews with different other municipalities and organisations and a QuickScan with a number of selected entrepreneurs on Ameland we will provide an answer on the main question.

The interviews with other municipalities have shown that there is an increase in questions from entrepreneurs towards the municipality about sustainability and corporate social responsibility (CSR). Besides that, the entrepreneurs who actually have implemented CSR are not yet forming the majority in the interviewed municipalities. This doesn't mean that there is a lot of resistance from the entrepreneurs towards the municipalities that stimulate CSR among entrepreneurs. It turned out that the interviewed municipalities encounter little resistance from entrepreneurs when it stimulates CSR.

Besides the interviews that were carried out among the municipalities mentioned as above there were also 14 entrepreneurs on Ameland that participated in a QuickScan for this research. The results of this QuickScan show that the entrepreneurs who participated are doing well in terms of CSR. The average score on the parts of the QuickScan; process, good governance, people, planet and profit, were good. There were some differences in the assessed parts, some entrepreneurs could make some improvements on the process and planet part of CSR.

The interviews that were carried out among the entrepreneurs showed that there is willingness to incorporate CSR. Besides that, the entrepreneurs said that the communication about sustainability and CSR from the municipality of Ameland towards them is rather moderate. The results of the interviews also show that the entrepreneurs expect professional and independent advice about CSR and sustainability from the municipality of Ameland.

The findings of the sub questions showed that there were six suitable 'measures' to facilitate in the process of incorporating CSR, these are 'Koploperproject', 'Milieubarometer', 'Energie loket', loans and subsidies. These measures can be divided in to communicative, legal and financial policy instruments. These measures were combined with together the results of the QuickScan and the interviews with the municipalities in a Multi Criteria Analysis. Energie loket and Koploperproject got the highest scores from the Multi Criteria Analysis.

Due to the results of this research the best way for the municipality of Ameland is to facilitate CSR by using communicative policy instruments, such as Koploperproject and Energie loket. To answer the question if the 2020 goal of Ameland is achievable, it can be said that this is not realistic. As founded in the report 76% of the electricity and almost 100% of the gas usage is not yet sustainable. Which means that all companies on Ameland have to work on saving energy, a lot more solar panels need to be installed and almost 100% of the gas needs to be converted to sustainable gas. This will cost a lot of time and money, because of that the goal to be 100% sustainable in 2020 is not realistic.

Based on the conclusion of this research three recommendations to the municipality of Ameland have been drafted.

1. Continue the current 'energieloket' by hiring an external person for independent advice to the entrepreneurs and inhabitants of Ameland.
2. Set up a 'koploperproject' where a number of entrepreneurs of Ameland are working on the integration of CSR.
3. Investigate the options to give loans to the entrepreneurs for taking energy saving measures.

Samenvatting

Voor het afronden van de opleiding Milieukunde is een afstudeeropdracht uitgevoerd voor de gemeente Ameland. De gemeente Ameland heeft de ambitie om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn op het gebied van duurzame energie- en watervoorziening. Op dit moment ontbreekt de kennis bij de gemeente hoe zij ondernemers het beste kunnen faciliteren in het proces om duurzaam te gaan ondernemen. Daarnaast is er nu nog geen informatiemateriaal waar kort en bondig wordt verteld wat ondernemers moeten voorbereiden voordat ze naar de gemeente gaan met vragen over duurzaamheid of duurzaam ondernemen. Doordat het nu nog lastig is om de ondernemers te voorzien van hulp wordt het ook lastig om de gestelde ambitie behalen. Dit allemaal heeft geleid tot de volgende hoofdvraag van dit onderzoek: *‘Wat is de beste manier waarop de gemeente Ameland kan faciliteren in het proces van ondernemers op Ameland om duurzaam te gaan ondernemen, en om zo de doelstelling om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn te realiseren, en is dit haalbaar?’* Door middel van een literatuurstudie, interviews bij gemeenten en een QuickScan onder een aantal geselecteerde ondernemers zijn verschillende bevindingen gevonden. Deze bevindingen zijn vervolgens gecombineerd in een Multi Criteria Analyse. Hiermee is een zo goed mogelijk antwoord gegeven op de hoofdvraag.

Uit interviews met enkele noordelijke gemeenten bleek dat er bij deze gemeenten een toenemend aantal vragen is van ondernemers over het thema duurzaamheid en duurzaam ondernemen. Daarnaast is het duidelijk dat de duurzame ondernemers nog geen meerderheid vormen binnen de geïnterviewde gemeenten. Dit betekent niet dat er veel weerstand is van ondernemers om duurzaam te gaan ondernemen, het bleek namelijk dat de geïnterviewde gemeenten stuiten op juist weinig weerstand vanuit ondernemers om duurzaam te gaan ondernemen.

Naast de interviews met vijf bovengenoemde gemeenten is er ook een QuickScan afgenomen bij 14 ondernemers op Ameland, daarnaast zijn hen nog wat vragen gesteld over duurzaam ondernemen en de rol van de gemeente hierin. Hieruit bleek dat de ondernemers goed op weg zijn met duurzaam ondernemen. Gemiddeld werd op de vijf onderdelen, proces, behoorlijk bestuur, people, planet en profit, goed gescoord. Per onderdeel waren hierin echter wel verschillen op te merken. Vooral op de onderdelen proces en planet kunnen een aantal ondernemers nog een verbeterslag maken. Verder bleek dat de geïnterviewden bereid zijn om duurzaam te gaan ondernemen. Ondernemers zien de noodzaak voor verandering in. Daarnaast werd door veel ondernemers ook aan energiebesparing gedaan. Een meerderheid van de ondernemers vond de communicatie vanuit de gemeente richting de ondernemers over duurzaamheid en duurzaam ondernemen matig. Tot slot vonden de bedrijven het belangrijk dat de gemeente dient te zorgen voor duidelijk en onafhankelijk advies.

Uit de bevindingen van deelvragen bleek, onder andere, dat er zes geschikte ‘maatregelen’ zijn om duurzaam ondernemen te kunnen faciliteren, namelijk: koploperproject, milieubarometer, energieloket, handhaving, leningen en subsidies. Deze konden onderverdeeld worden in communicatieve-, juridische- en financiële beleidsinstrumenten. De maatregelen werden vervolgens samengevoegd met de resultaten van de QuickScans en de interviews met de verschillende gemeenten in een Multi Criteria Analyse. Hieruit bleek dat het energieloket en het koploperproject de hoogste scores kregen en dus het meest geschikt zouden zijn.

Duurzaam Ondernemen op Ameland

Met behulp van de resultaten uit dit onderzoek kon worden geconcludeerd dat de gemeente Ameland het best zou kunnen faciliteren door te kiezen voor communicatieve beleidsinstrumenten zoals het energieloket en koploperproject. Om terug te komen op de vraag of het haalbaar is om in 2020 energieneutraal te zijn, kan worden gezegd dat dit niet realistisch is. Uit de gevonden gegevens blijkt dat op Ameland nog 76% elektriciteit nog niet duurzaam is, voor gas is dit bijna 100%. Dit houdt in dat alle ondernemers op Ameland moeten werken aan energiebesparing met bijvoorbeeld een koploperproject, er nog een aantal keer het huidige zonnepark moet worden aangelegd en bijna 100% van het gasverbruik nog moet worden verduurzaamd. Dit vergt veel tijd en geld en is daarom is het niet realistisch om in 2020 energieneutraal te zijn.

Op basis van het onderzoek zijn er drie aanbevelingen opgesteld voor de gemeente Ameland.

1. Het continueren door de gemeente Ameland met het zogeheten energieloket. De rol die de gemeente hierbij moet aannemen is die van onafhankelijk adviseur waarbij de gemeente de bedrijven moet voorzien van onafhankelijk en eerlijk advies op het gebied van duurzaamheid en duurzame energie.
2. Uitvoeren door de gemeente van een koploperproject samen met een aantal enthousiaste (onderzochte) ondernemers. Het koploperproject kan er voor zorgen dat duurzaam ondernemen onder de bedrijven naar een hoger niveau wordt gebracht en dat meer ondernemers enthousiast worden gemaakt om duurzaam te gaan ondernemen.
3. Onderzoeken welke financieringsmogelijkheden de gemeente Ameland kan aanbieden aan de ondernemers.

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeeronderzoek 'Duurzaam Ondernemen op Ameland'. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de afronding van onze opleiding HBO milieukunde aan het Van Hall Larenstein te Leeuwarden in opdracht van de gemeente Ameland. Het afstudeeronderzoek is uitgevoerd van februari 2016 tot en met augustus 2016.

Het afstudeeronderzoek is een opdracht die goed aansloot bij de minor 'Duurzame Bedrijfsvoering' die wij beiden hebben gevolgd van september 2015 tot februari 2016. Op deze manier hebben wij onze hele vierde jaar kunnen wijden aan onze interesse in duurzaamheid en duurzaam ondernemen, iets waar wij beide in de toekomst ook mee verder willen gaan.

Gedurende het afstudeer onderzoek hebben wij altijd kunnen rekenen op steun en begeleiding van Luc van Tiggelen en Jacob Dijkstra, onze opdrachtgevers vanuit de gemeente Ameland. Daarnaast hebben we ook altijd de juiste begeleiding gekregen van onze begeleiders vanuit school Sietze Bottema en Xantho Klijnsma, waardoor we dit onderzoek tot een goed einde hebben kunnen brengen.

Via deze weg willen wij alle begeleiders bedanken voor de fijne begeleiding en ondersteuning die we tijdens het afstudeeronderzoek hebben gehad. Zonder deze begeleiding zou dit onderzoek niet voltooid kunnen worden.

Tot slot willen wij de gemeenten, organisaties en Amelanders bedrijven bedanken die hebben meegewerkt aan ons onderzoek, zonder hen was dit resultaat niet bereikt.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Joost Smits en Bauke Visser

Groningen, 24 Augustus 2016

Inhoudsopgave

Summary	1
Samenvatting.....	4
Voorwoord	6
Begrippenlijst.....	9
Lijst met afkortingen	10
1 Inleiding	11
1.1 Probleemstelling.....	11
1.2 Onderzoeksvragen.....	11
1.3 Afbakening onderzoek.....	12
1.4 Leeswijzer	13
2 Onderzoeksmethode	14
2.1 Onderzoeksmethode en onderzoeksstrategie	14
2.2 Onderzoeksmethode per deelvraag en de MCA	14
3 Duurzaam ondernemen	17
3.1 Duurzaam ondernemen volgens ISO26000.....	17
3.1.1 De essentie van duurzaam ondernemen	18
3.2 ISO26000 in het kort.....	19
3.2.1 Waarom is de ISO 26000 richtlijn ontwikkeld	19
3.2.3 Opzet van de ISO26000-richtlijn.....	20
3.3 Trias Energetica	22
4 Energieverbruik en ondernemers op Ameland	24
4.1 Ondernemers op Ameland	24
4.2 Energieverbruik van Ameland	25
4.2.1 Elektriciteitsverbruik	25
4.2.2 Gasverbruik	26
4.3 Energievraag- en aanbod op Ameland	26
4.3.1 Elektrisch onafhankelijk.....	26
4.3.2 Gas onafhankelijk	28
5 Maatregelen voor duurzaam ondernemen	33
5.1 Communicatieve beleidsinstrumenten	33
5.1.1 Koploperproject.....	33
5.1.2 Milieubarometer	35

5.1.3 Energieloket.....	37
5.2 Juridische beleidsinstrumenten	38
5.2.1 Handhaving energiebesparing.....	39
5.3 Financiële beleidsinstrumenten	40
5.3.1 Subsidies	40
5.3.2 Leningen	41
6 Enquête en interviewresultaten.....	43
6.1 Interviewresultaten gemeenten.....	43
6.2 Enquête en interviewresultaten ondernemers.....	45
6.2.1 Resultaat QuickScan Duurzaam Ondernemen	45
6.2.2 Onderzoeksresultaat open vragen	47
7 Multi Criteria Analyse van de maatregelen.....	49
7.1 Instrumenten, criteria en weging.....	49
7.2 Multi Criteria Analyse	50
8 Conclusie en discussie	52
8.1 Conclusie	52
8.2 Discussie	53
9 Aanbevelingen.....	55
9.1 Voortzetten energieloket	55
9.2 Uitvoeren koploperproject.....	55
9.3 Financieringsmogelijkheden.....	56
Bibliografie	57
Bijlagen	
Bijlage 1 Functies ISO 26000	
Bijlage 2 Verdeling zakelijk elektriciteitsverbruik Ameland (2013).....	
Bijlage 3 Gemiddeld verbruik per zakelijke aansluiting.....	
Bijlage 4 Verdeling zakelijk gasverbruik Ameland	
Bijlage 5 Overzicht beschikbare subsidies.....	
Bijlage 6 De 'QuickScan' Duurzaam Ondernemen + scorelijst	
Bijlage 7 Scores QuickScan Duurzaam Ondernemen	
Bijlage 8 Voorwaarden MCA instrumenten.....	

Begrippenlijst

Duurzaam ondernemen, het bewust richten van ondernemingsactiviteiten op waarde creatie op langere termijn in drie dimensies – Profit, People, Planet – en daarmee op de bijdrage aan de maatschappelijke welvaart op langere termijn [waarbij bedrijven] een relatie met de verschillende belanghebbende onderhouden op basis van doorzichtigheid en dialoog waarbij antwoord wordt gegeven op gerechtvaardigde vragen uit de maatschappij.

Energieneutraal, op jaarbasis energieverbruik is 'nul'. Wat wil zeggen dat er net zoveel energie wordt verbruikt als dat er duurzaam wordt opgewekt.

ISO14001, een internationale standaard voor milieumanagement

ISO26000, een internationale richtlijn voor de implementatie van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Revolverend fonds, het tijdelijk beschikbaar stellen van financiële middelen door de overheid. Welke door afbetaling terugvloeien in het fonds en weer opnieuw kunnen worden ingezet.

Trias Energetica, is een stappenplan bestaande uit drie stappen om richting te geven aan een duurzame energievoorziening. De drie stappen zijn; energie besparing, duurzaam opwekken en efficiënt energiegebruik.

Volle zonuren, het aantal uren dat er omgerekend 1000 W per m² op het oppervlak schijnt.

Lijst met afkortingen

CBS, Centraal Bureau voor de Statistiek

CSR, Corporate Social Responsibility

EPC, Energieprestatie Coëfficiënt

EnTranCe, Energy Academy Europe

kWh, Kilowattuur

MCA, Multi Criteria Analyse

MVO, Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

MWh, Megawattuur

PV, Fotovoltaïsche cel

SER, Sociaal Economische Raad

SVn, Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

Wp, Watt-piek

ZZP, Zelfstandig Zonder Personeel

1 Inleiding

De gemeente Ameland heeft in september 2007 gezamenlijk met de andere Waddeneilanden het 'Ambitiemanifest Waddeneilanden' ondertekend. In dit manifest worden de ambitieuze doelstellingen van de Waddeneilanden onderstreept, om de toekomst van de eilanden op een duurzame wijze te ontwikkelen. Hierin is onder andere de ambitie opgenomen om in 2020 energieneutrale Waddeneilanden te zijn, dat wil zeggen dat men volledig zelfvoorzienend is op het gebied van duurzame energie- en watervoorziening.

Naar aanleiding van het manifest zijn door de gemeente Ameland diverse projecten opgezet, zoals het zonnepark in Ballum, het energieloket en nog vele andere projecten. In deze projecten wordt zoveel mogelijk contact gezocht met kennisinstellingen (zoals Hanzehogeschool, Rijksuniversiteit Groningen en het Van Hall Larenstein). In het kader hiervan is in november 2014, in samenwerking met de opleiding Milieukunde van het Van Hall Larenstein, een project voor energiebesparing bij de Amelandse ondernemers (supermarkten, kampeerboerderijen, kaasboerderij en bierbrouwerij) uitgevoerd. Hiermee zijn de basis en de contacten voor dit afstudeeronderzoek gelegd.

1.1 Probleemstelling

Op dit moment komen bij de gemeente Ameland regelmatig onvoorbereide vragen van ondernemers binnen over hoe zij duurzaam kunnen gaan ondernemen. Dit wil zeggen dat er vragen worden gesteld aan de gemeente zonder dat de ondernemers deze vragen voorzien van relevante informatie voor de gemeente zoals het huidige energieverbruik, het pand of de hoeveelheid winst die er wordt gemaakt door de onderneming. Dit zijn gegevens die de gemeente nodig heeft om de ondernemers van een goed advies te kunnen voorzien over bijvoorbeeld het nemen van bepaalde energiebesparende maatregelen. Het initiatief komt in dit geval vanuit de overheid. De gemeente Ameland ziet graag dat het initiatief om duurzaam te gaan ondernemen meer vanuit de ondernemer gaat komen, en is bereid hierin een faciliterende rol aan te nemen. Echter ontbreekt op dit moment de kennis bij de gemeente Ameland hoe de zij hierin het beste kan faciliteren. Daarnaast is er nu nog geen informatiemateriaal waarin kort en bondig wordt verteld wat ondernemers moeten voorbereiden voordat ze naar de gemeente gaan met vragen. Doordat het nu nog lastig is om de ondernemers te voorzien van hulp wordt het ook lastig om de doelstelling van 2020 te behalen, omdat ondernemers verantwoordelijk zijn voor het grootste deel van het energieverbruik van het eiland. Tot slot is het nog niet zeker of de doelstelling van een energieneutraal eiland in 2020 haalbaar is.

1.2 Onderzoeksvragen

Hoofdvraag:

Het bovenstaande leidt tot de volgende hoofdvraag:

'Wat is de beste manier waarop de gemeente Ameland kan faciliteren in het proces van ondernemers op Ameland om duurzaam te gaan ondernemen, en om zo de doelstelling om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn te realiseren en is deze doelstelling haalbaar?'

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag is het belangrijk om te weten wat duurzaam ondernemen is en wat het inhoudt, daarom zijn de volgende deelvragen opgesteld:

Deelvragen

1. Wat is duurzaam ondernemen?

Het is belangrijk dat de huidige situatie met betrekking tot het energieverbruik en het ondernemersbestand van Ameland in kaart wordt gebracht. Op deze manier kan inzichtelijk worden gemaakt wat en hoeveel er nog moet gebeuren.

2. Wat is het ondernemersbestand en het energieverbruik van Ameland, en wat is het aandeel van bedrijven op het totale energieverbruik?

Vervolgens is het belangrijk dat er in kaart wordt gebracht welke instrumenten er zijn om duurzaam ondernemen te kunnen stimuleren bij de ondernemers op het eiland.

3. Welke instrumenten zijn er te gebruiken voor stimulatie tot duurzaam ondernemen?

Het is ook belangrijk om te weten of er draagvlak is bij de ondernemers op Ameland om duurzaam te gaan ondernemen.

4. Is er draagvlak bij de Amelandse ondernemers om duurzaam te gaan ondernemen?

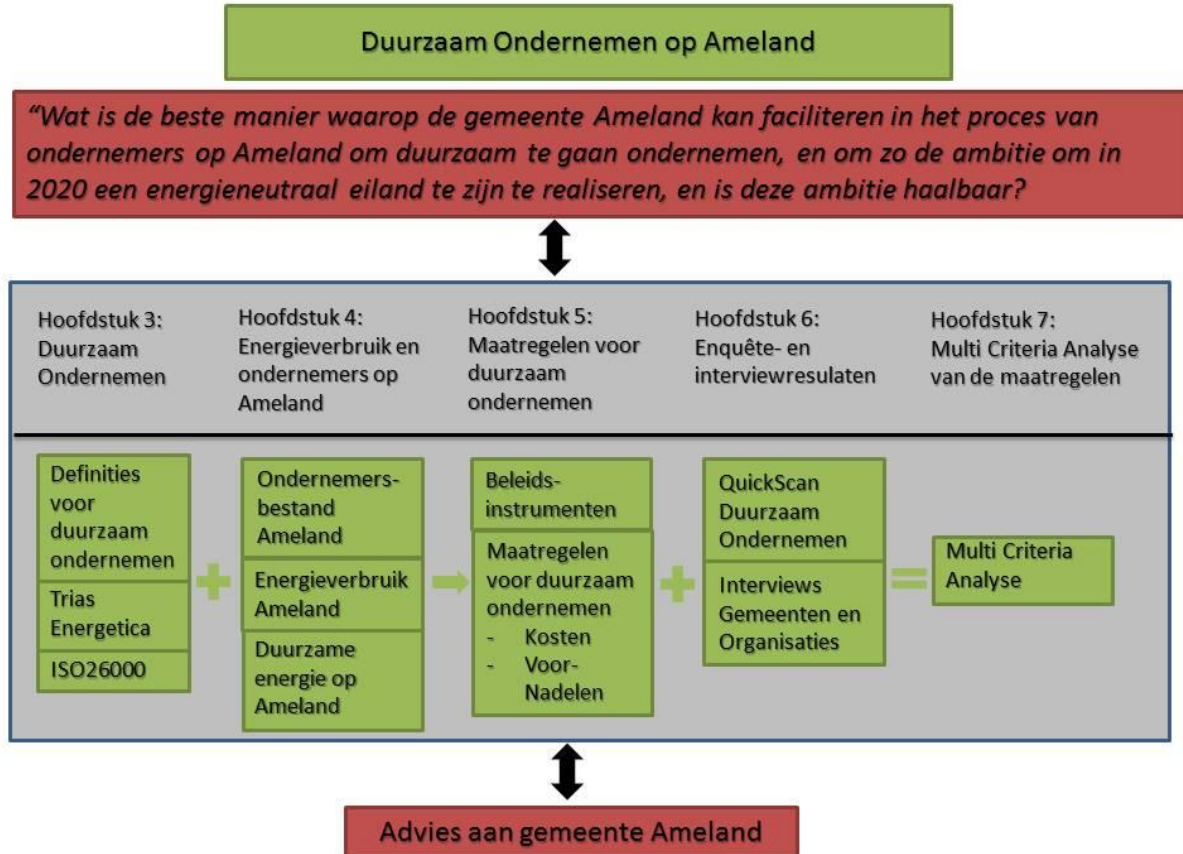
1.3 Afbakening onderzoek

Zoals in het begin van de inleiding al staat aangegeven is de doelstelling van Ameland om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn, zelfvoorzienend in duurzame energie- en watervoorziening. Duurzaam ondernemen is een breed begrip. Om gekoppeld aan de doelstelling van de gemeente Ameland te blijven zal in dit onderzoek de focus liggen op energiebesparing komen te liggen. Naast dit aspect zal ook (lokale) maatschappelijke verantwoordelijkheid worden genomen.

Bij duurzaam ondernemen is er ook aandacht voor internationale gedragsnormen, mensenrechten en algemene (internationale) wet- en regelgeving. Omdat op Ameland relatief kleine bedrijven de meerderheid op het eiland vormen is er voor gekozen om de internationale aspecten achterwege te laten. Echter wordt wel duidelijk in dit onderzoek dat deze aspecten wél degelijk onderdeel uitmaken van concept duurzaam ondernemen.

1.4 Leeswijzer

Om het proces van dit onderzoek goed te weergeven is onderstaand schema gemaakt. Hierin is te vinden waar welk onderwerp in dit verslag te vinden is. Tevens is te zien met welke onderdelen tot het resultaat van dit onderzoek is gekomen.

2 Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk zal de onderzoeksmethode van dit onderzoek worden beschreven.

2.1 Onderzoeksmethode en onderzoeksstrategie

Het onderzoek betreft een kwalitatief onderzoek waarbij antwoord wordt gegeven op een hoe-vraag. Doordat het een kwalitatief onderzoek betreft is er gebruik gemaakt van zowel deskresearch als field research om de hoofd- en deelvragen te kunnen beantwoorden.

Deskresearch

Tijdens de deskresearch is een literatuurstudie uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de volgende deelvragen:

Deelvraag 1:	Wat is duurzaam ondernemen?
Deelvraag 2:	Wat is het ondernemersbestand en het energieverbruik van Ameland, en wat is het aandeel van bedrijven op het totale energieverbruik?
Deelvraag 3:	Welke instrumenten zijn er te gebruiken voor stimulatie tot duurzaam ondernemen?

Fieldresearch

Omdat naast de literatuurstudie nog meer informatie moet worden verkregen om de deelvragen te kunnen beantwoorden heeft er ook een fieldresearch plaatsgevonden waarbij informatie is gewonnen bij Amelandse ondernemers en andere gemeenten. Door het houden van interviews en het uitvoeren van een QuickScan. Bij de Amelandse ondernemers is gebruik gemaakt van een QuickScan, die te vinden is in bijlage 6, en aantal open vragen. Bij de gemeenten is informatie vergaard door middel van het afnemen van een interview. Deze interviews zijn te vinden in bijlage 6. De fieldresearch is uitgevoerd om antwoord te krijgen op de volgende deelvragen:

Deelvraag 3:	Welke instrumenten zijn er te gebruiken voor stimulatie tot duurzaam ondernemen?
Deelvraag 4:	Is er draagvlak bij de Amelandse ondernemers om duurzaam te gaan ondernemen?

2.2 Onderzoeksmethode per deelvraag en de MCA

In deze paragraaf zal per deelvraag worden aangegeven wat de onderzoeksmethode is. Per deelvraag zal de methode van onderzoek kort worden toegelicht.

1. Wat is duurzaam ondernemen?

Informatie

Tijdens het beantwoorden van deze deelvraag is het van belang dat er wordt vermeld dat er meerdere begrippen zijn voor de term duurzaam ondernemen. Daarnaast is het van belang dat het duidelijk wordt waarom er gekozen is voor de term duurzaam ondernemen en dat hiervoor één duidelijke definitie wordt gekozen

Methode

Het beantwoorden van deze deelvraag is gedaan door het uitvoeren van literatuurstudie, een deskresearch, waarbij voornamelijk gebruik is gemaakt van de ISO26000 en het boek van 'ISO26000 Handleiding voor MVO' van Lars Moratis en Tim Cochijs. Daarnaast zijn er ook andere internetbronnen gebruikt, deze staan allemaal vermeld in de bronnenlijst.

2. Wat is het ondernemersbestand en het energieverbruik van Ameland, en wat is het aandeel van bedrijven op het totale energieverbruik?

Informatie

Voor deze deelvraag is het relevant om uit te zoeken hoeveel, en welke soort bedrijven er op Ameland zijn. Dit wordt uitgewerkt in een ondernemersbestand. Daarnaast moet worden uitgezocht wat het huidige energieverbruik van het eiland is om inzichtelijk te maken wat er nog moet gebeuren om de ambitie van de gemeente te realiseren. Omdat bedrijven niet verantwoordelijk zijn voor al het energieverbruik op het eiland is het relevant om duidelijk een verdeling tussen bedrijven en particulieren aan te geven.

Methode

Ook het beantwoorden van deze deelvraag is gedaan door het uitvoeren van een literatuurstudie waarbij voornamelijk gebruik is gemaakt van gegevens van het CBS en van het Ameland Energieket. Daarnaast is er nog gebruikt gemaakt diverse internetbronnen die in hoofdstuk 4 en in de bronnenlijst staan vermeld.

3. Welke instrumenten zijn er te gebruiken voor stimulatie tot duurzaam ondernemen?

Informatie

Voor stimulatie tot duurzaam ondernemen zijn verschillende instrumenten beschikbaar. Deze instrumenten worden voor het beantwoorden van deze deelvraag in kaart gebracht.

Methode

Wederom is voor het beantwoorden van deze deelvraag gebruik gemaakt van een deskresearch, ditmaal in combinatie met een fieldresearch. Voor de deskresearch is gebruik gemaakt van diverse internetbronnen die in hoofdstuk 5 en de bronnenlijst staan vermeld. Daarnaast zijn er interviews afgenomen bij verschillende gemeenten en organisaties om achter instrumenten te komen die in de praktijk al worden gebruikt. De gemeenten die zijn benaderd voor het afnemen van een interview zijn de gemeente Texel, Terschelling, Zuidhorn, Ameland en Leeuwarden. De organisaties waarbij een interview is afgenomen zijn het bedrijf DZyzion, het Ameland energieket en de Ameland energie Coöperatie (AEC).

4. Is er draagvlak bij de Ameland ondernemers om duurzaam te gaan ondernemen?

Informatie

Het is belangrijk om in kaart te brengen of er draagvlak is bij de Ameland ondernemers om duurzaam te gaan ondernemen. Als er namelijk draagvlak is om te gaan ondernemen zal het eenvoudiger zijn om duurzaam ondernemen te stimuleren dan wanneer er geen draagvlak is. Daarnaast is het goed om te weten hoe (geselecteerde) Ameland ondernemers het op dit moment doen op het gebied van duurzaam ondernemen.

Methode

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is gebruik gemaakt van fieldresearch. Gezamenlijk met de gemeente Ameland zijn een aantal bedrijven geselecteerd waarbij een QuickScan en een interview is afgenomen. De QuickScan die is uitgevoerd is van het bedrijf DZyzzion en is opgenomen in bijlage 6. Er is voor gekozen om bedrijven te selecteren waarvan de gemeente Ameland al weet dat ze al enigszins bezig zijn met duurzaam ondernemen. Er zijn dus niet random bedrijven op Ameland geselecteerd. Er is wel geprobeerd om bedrijven uit verschillende branches te selecteren.

Multi Criteria Analyse

In de Multi Criteria Analyse worden de resultaten van de literatuurstudie worden gecombineerd met de resultaten van de QuickScans die zijn afgenomen bij de ondernemers en de interviews die zijn afgenomen bij de gemeenten en organisaties. Door synthese van deze resultaten in de MCA blijkt welke maatregelen de gemeente Ameland het best kan gebruiken om te faciliteren in het proces van duurzaam ondernemen. De wegingen die worden gebruikt in de MCA zijn gebaseerd op de bevindingen in het onderzoek en vervolgens in overleg met de gemeente Ameland definitief gemaakt.

3 Duurzaam ondernemen

In het hoofdstuk duurzaam ondernemen wordt aan de hand van de ISO26000 beschreven wat duurzaam ondernemen precies inhoudt. Daarnaast wordt beschreven waarom de ISO26000 is ontwikkeld en wat deze globaal gezien inhoudt. Tot slot wordt in dit hoofdstuk beschreven wat wordt bedoeld met Trias energetica en waarom deze strategie relevant is voor dit onderzoek.

3.1 Duurzaam ondernemen volgens ISO26000

Het begrip duurzaam ondernemen is ook wel bekend als maatschappelijk verantwoord ondernemen, afgekort MVO. Het zijn twee verschillende benamingen met dezelfde betekenis. In de ISO26000 wordt het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen gehanteerd. In dit onderzoek is er echter voor gekozen om de term duurzaam ondernemen te hanteren omdat deze term wat gangbaarder is en omdat dit onderzoek zich niet volledig richt op alle facetten van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Er zijn vele antwoorden te vinden op de vraag wat duurzaam ondernemen precies inhoudt. Kenmerkend voor het begrip duurzaam ondernemen is ook dat er veel verschillende opvattingen en definities van zijn. Aan de ene kant kan dit zorgen voor de sterkte van het begrip duurzaam ondernemen, maar aan de andere kant zorgt deze variëteit aan definities en opvattingen er ook voor dat dit juist de zwakte van het begrip kan zijn. Daarom worden in dit hoofdstuk een aantal definities uitgelegd maar zal er aan het eind gekozen worden voor de meest gangbare Nederlandse definitie die is opgesteld door de Sociaal-Economische Raad, afgekort SER. Dit is ook de definitie die in dit onderzoek wordt gehanteerd als definitie voor duurzaam ondernemen.

Het lijkt alsof er de laatste tijd steeds meer aandachtgebieden worden toegevoegd aan het begrip duurzaam ondernemen, wat ten koste gaat aan de essentie van het begrip, omdat duurzaam ondernemen op deze manier steeds meer gezien gaat blijven worden als containerbegrip. Op deze manier verliest het begrip terrein als het gaat om de betekenis van duurzaam ondernemen terwijl dit juist tegenwoordig zou moeten toenemen. Ook zijn er ook een behoorlijk aantal synoniemen voor het begrip duurzaam ondernemen die zorgen dat het begrip duurzaam ondernemen onoverzichtelijk wordt. Zo wordt duurzaam ondernemen ook wel maatschappelijk verantwoord ondernemen, waarde gedreven ondernemen, fatsoenlijk ondernemen, ethisch ondernemen, sociaal ondernemen, corporate citizenship en corporate social responsibility genoemd. Daarnaast wordt er ook wel gesteld dat ondernemen per definitie 'duurzaam ondernemen' moet zijn.

Een bekende definitie van duurzaam ondernemen is afkomstig van Carrol, the Pyramid of Corporate Social Responsibility. Dit is een theorie die bestaat uit vier verantwoordelijkheden namelijk; economische verantwoordelijkheid, juridische verantwoordelijkheid, ethische verantwoordelijkheid en filantropische verantwoordelijkheid. Dit betekent dus dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om te opereren door de wet- en regelgeving te gehoorzamen, gedragscodes en principes te volgen die als moreel juist worden gezien en een bijdrage te leveren aan de gemeenschap waarin zij als bedrijf/organisatie actief zijn. (Carroll, 1991)

Een meer bekendere praktische definitie in Nederland is die MVO Nederland geeft. MVO Nederland is een organisatie die bedrijven, organisaties en voerheden stimuleert en ondersteunt bij het invullen van hun maatschappelijke rol. (MVO Nederland, 2016) Zij stellen het volgende: *'MVO is een integrale visie op een duurzame bedrijfsvoering. Een bedrijf dat maatschappelijk verantwoord onderneemt, maakt bij iedere bedrijfsbeslissing een afweging tussen de verschillende maatschappelijke en economische effecten hiervan, en houdt hierbij rekening met stakeholdersbelangen.'* (MVO Nederland, 2016)

De definitie van MVO Nederland is afgeleid van de definitie die is opgesteld door de Sociaal-Economische Raad. De definitie van de SER is de meest gangbare definitie voor duurzaam ondernemen en dit is ook de definitie die in dit onderzoek wordt gehanteerd voor duurzaam ondernemen. De omschrijving van het begrip duurzaam ondernemen volgens de SER luidt als volgt:

‘Duurzaam ondernemen is het bewust richten van ondernemingsactiviteiten op waarde creatie op langere termijn in drie dimensies – Profit, People, Planet – en daarmee op de bijdrage aan de maatschappelijk welvaart op langere termijn [waarbij bedrijven] een relatie met de verschillende belanghebbende onderhouden op basis van doorzichtigheid en dialoog waarbij antwoord wordt gegeven op gerechtvaardigde vragen uit de maatschappij.’ (SER, 2000)

Volgens de Sociaal-Economische Raad heeft duurzaam ondernemen hierbij te maken met de kernactiviteiten van bedrijven. Daarnaast blijkt uit deze definitie ook dat de relatie tussen het bedrijf het de belanghebbende belangrijk onderdeel uitmaken van duurzaam ondernemen samen met de transparantie en dialoog van het bedrijf tussen de samenleving en de onderneming.

3.1.1 De essentie van duurzaam ondernemen

Om duurzaam ondernemen in de essentie goed te begrijpen helpt het om het synoniem van duurzaam ondernemen, maatschappelijk verantwoord ondernemen, taalkundig te ontleden. De betekenis van maatschappelijk verantwoord ondernemen valt dan uiteen in de volgende twee begrippen (Moratis & Cochijs, 2010):

1. Verantwoordelijkheid
2. Verantwoording

Duurzaam ondernemen houdt in dat organisaties verantwoordelijkheid nemen voor bepaalde effecten die zij veroorzaken op de mens, het milieu en de maatschappij. Dit geldt voor de negatieve effecten die organisaties hebben, hiervoor moet verantwoording worden afgelegd.

Bij de eerste betekenis, verantwoordelijkheid, gaat het om ondernemen volgens de normen voor verantwoordelijkheid zoals die in de maatschappij leven en het gaat om ondernemen met een verantwoordelijkheid voor de maatschappij. Dit benadrukt dat organisaties een verantwoordelijkheid hebben voor de omgeving waarin zij actief zijn deel van uitmaken.

Bij de tweede betekenis, verantwoording, gaat het over de manier van ondernemen, ondernemen op een manier waarbij er verantwoording is of wordt afgelegd aan de maatschappij. Zo kun je MVO in deze lezen als ‘aan de maatschappij verantwoord ondernemen’. Deze betekenis legt de nadruk van het verantwoorden van handelen of het nemen van bepaalde beslissingen van een organisatie en de effecten die deze hebben op de maatschappij. (Moratis & Cochijs, 2010)

3.2 ISO26000 in het kort

De ISO26000 is een internationale richtlijn die is ontwikkeld voor duurzaam ondernemen. De officiële benaming voor deze norm is 'Guidance on Social Responsibility'. De ISO26000 valt binnen de vaktaal van de ISO onder de categorie 'International standard'. Binnen deze categorie valt de ISO26000 in de subcategorie 'Guidance standard'. Guidance standard houdt in dat de ISO26000 niet verplicht is, maar dat de norm vrijwillig door organisatie kan worden gebruikt; het is dus een richtlijn. Een richtlijn geeft aanbevelingen en doet voorstellen. (Moratis & Cochius, 2010)

3.2.1 Waarom is de ISO 26000 richtlijn ontwikkeld

De ontwikkeling van de ISO26000 is ongeveer 11 jaar geleden begonnen. De jaren voorafgaand aan de ontwikkeling van de norm werd er al veel gediscussieerd en werden er al voorbereidingen getroffen om tot een besluit te komen of het nodig was om de ISO26000 richtlijn op te stellen. Uiteindelijk lagen er verschillende doelstellingen ten grondslag aan de ontwikkeling van ISO26000. De meest voor de hand liggende doelstelling was om organisaties te helpen, door ze te ondersteunen bij het bepalen van hun maatschappelijke verantwoordelijkheden en door hier naar te handelen een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling (Moratis & Cochius, 2010).

Verderop in dit hoofdstuk komen de doelstellingen van de ISO26000 richtlijn aan bod. Los van de deze doelstellingen zijn er ook andere redenen voor de ontwikkeling van de internationale ISO26000 norm. Als eerst was er voor dat de ISO inwerking trad nog geen gezaghebbende, internationaal erkende duurzaam ondernemen-richtlijn. Daarnaast zijn de richtlijnen van het in 1999 gelanceerde SIGMA-project, slechts gericht op kleine onderdelen van duurzaam ondernemen en niet op het geheel zoals dat bij ISO26000 wel het geval is. (SIGMA Project, 1999)

De ISO26000 is dus ontwikkeld om een duidelijke standaard te creëren die organisatie houvast biedt als het gaat om duurzaam ondernemen.

Doelstellingen van de ISO26000 richtlijn

Het hoofddoel van de ISO26000 is het helpen van organisaties om een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling. In de richtlijn wordt letterlijk gezegd:

'This International Standard is intended to assist organizations in contributing to sustainable development.' (International Organisation for Standardization, 2010)

Naast deze doelstelling om bedrijven te helpen een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling worden bedrijven door de ISO26000 ook gestimuleerd om activiteiten te ondernemen die verder gaan dan wat de wet- en regelgeving hen verplicht. Echter is het voldoen aan wet- en regelgeving wel een fundamenteel aspect binnen duurzaam ondernemen. Als wordt gekeken naar wat de ISO26000 allemaal aan informatie verstrekt dan zijn er naast het 'hoofddoel' van de norm nog functies toe te schrijven aan de norm (Moratis & Cochius, 2010). Deze functies zijn opgenomen in bijlage 1.

Het is niet de bedoeling, en dat wordt ook nadrukkelijk in de richtlijn vermeld, dat de ISO26000 bestaande codes, standaarden en richtlijnen op het gebied van duurzaam ondernemen vervangt. Zoals hierboven in de doelstelling ook staat aangegeven moet is de één van de doelstellingen om te integreren. Dat wil zeggen dat de ISO26000 mede is ontwikkeld om het makkelijker te maken om al bestaande standaarden op het gebied van duurzaam ondernemen toe te passen. Daarnaast is het ook niet de bedoeling van de richtlijn om de wet- en regelgeving te veranderen of om de juridische verplichting van organisaties te veranderen.

Het is wel de bedoeling van ISO26000 om er voor te zorgen dat organisaties een organisatiespecifieke invulling kunnen geven aan duurzaam ondernemen naast de basis die de richtlijn zelf creëert. Organisaties worden door de ISO26000 in staat gesteld om een eigen profiel op het gebied van duurzaam ondernemen te ontwikkelen. Het in staat stellen van organisaties om een eigen duurzaam ondernemen profiel te ontwikkelen speelt een belangrijke rol binnen de ISO26000 richtlijn.

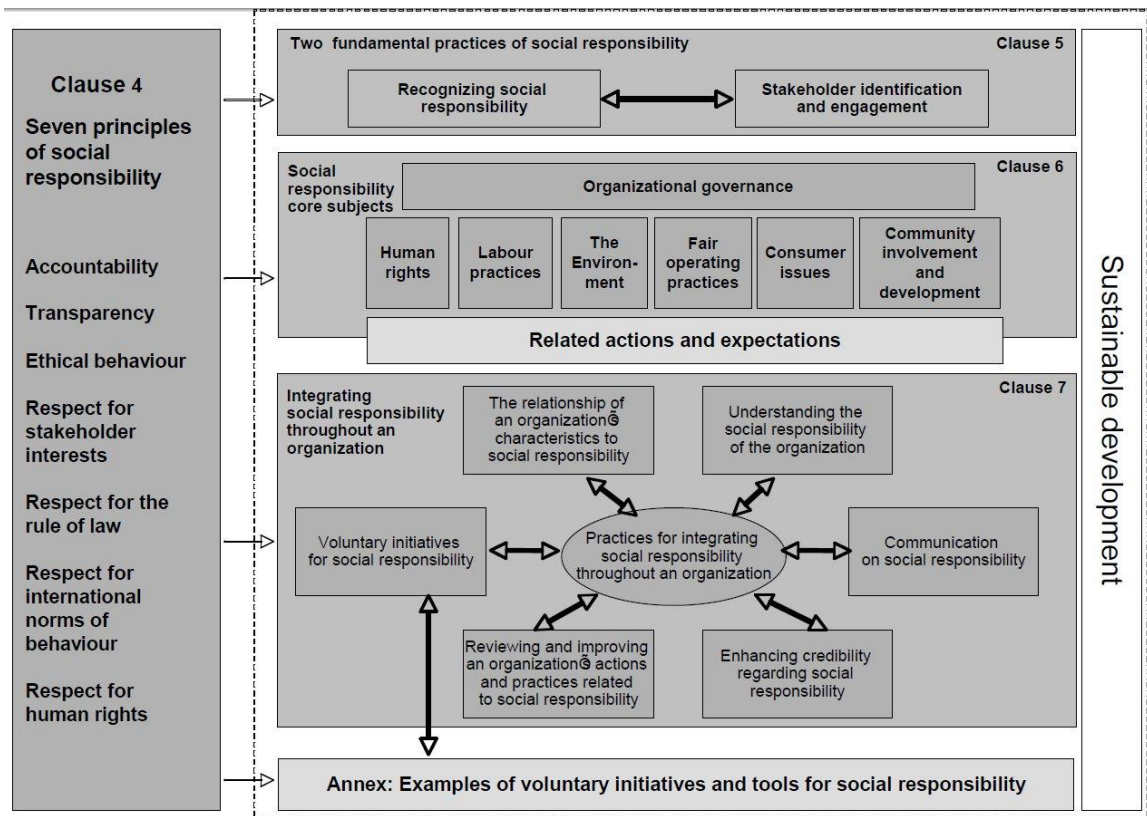
3.2.3 Opzet van de ISO26000-richtlijn

De ISO26000 richtlijn bestaat in het totaal uit zeven bepalingen (Engelse term: 'Clauses'), twee bijlagen en een bibliografie. Tabel 1 geeft beknopt en overzichtelijk de verschillende bepalingen van de richtlijn weer.

Tabel 1 De ISO26000-bepalingen overzichtelijk en inhoudelijk weergegeven (bron: ISO26000 handleiding voor MVO).

Titel van de bepaling	Nummer	Beschrijving van de bepaling
Reikwijdte	Bepaling 1	Deze bepaling defineert de inhoud en reikwijdte van deze norm en identificeert bepaalde beperkingen of uitsluitingen.
Begrippen, definities en afkortingen	Bepaling 2	In deze bepalingen worden kernbegrippen die van belang zijn voor het begrijpen van MVO en het gebruik van deze internationale standaard geïdentificeerd en gedefinieerd.
Begrijpen van MVO	Bepaling 3	Hier worden de belangrijkste factoren en voorwaarden beschreven die de ontwikkeling van duurzaam ondernemen hebben beïnvloed en die de aard en de praktijk van duurzaam ondernemen blijven beïnvloeden. Daarnaast wordt het concept van duurzaam ondernemen beschreven, wat het betekent en hoe het van toepassing is op organisaties. Ook worden hierin adviezen gegeven voor het MKB over het gebruik van deze norm.
MVO-principes	Bepaling 4	Hierin worden de algemene principes van duurzaam ondernemen geïntroduceerd en uitgelegd.
(H)erkennen van MVO en het betrekken van stakeholders	Bepaling 5	Bepaling 5 adresseert twee praktijken van duurzaam ondernemen: de (h)erkenning door een organisatie van haar maatschappelijke verantwoordelijkheden en het identificeren en betrekken van haar stakeholders. Het geeft adviezen over de relatie tussen een organisatie, haar stakeholders en de samenleving, waarbij rekenschap wordt gegeven van de onderwerpen van duurzaam ondernemen kernonderwerpen en -issues en de invloedssfeer van een organisatie.
Advies over MVO-kernonderwerpe	Bepaling 6	Hierin worden de kernonderwerpen van duurzaam ondernemen ende hieraan gerelateerde issues uitgelegd.
Advies over het intergreren van MVO in een organisatie	Bepaling 7	Deze bepaling biedt adviezen over het toepassen van duurzaam ondernemen in de praktijk binnen een bedrijf of organisatie. Deze adviezen gaan over het begrijpen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid, het integreren van duurzaam ondernemen binnen de organisatie, communicatie, het verbeteren van de geloofwaardigheid van een organisatie ten aanzien van duurzaam ondernemen, het monitoren van de vooruitgang, het verbeteren van de prestaties en het evalueren van vrijwillige initiatieven voor duurzaam ondernemen.

In eerste instantie is misschien niet meteen een overzichtelijk verband te zien tussen de verschillende bepalingen van de ISO26000, maar er is wel degelijk een samenhang tussen de verschillende bepalingen. Figuur 1 op de volgende pagina geeft duidelijk de structuur van de ISO26000 aan, hierin wordt het verband tussen de bepalingen duidelijk.

Figuur 1 Overzicht van de structuur van ISO 26000 (bron: ISO26000, handleiding voor MVO)

Zoals in bovenstaande figuur hierboven is te zien is de basis van het schema 'Clause 4', hierin worden de algemene principes voor duurzaam ondernemen beschreven waarop de ISO 26000 is gebaseerd. Deze principes vormen de basis voor een duurzaam ondernemen beleid, of MVO-beleid. De zeven principes staan onder 'Clause 4'

Vervolgens worden in 'Clause 5' twee fundamentele gebruiken van maatschappelijk verantwoordelijkheid benoemd namelijk het erkennen van sociale verantwoordelijkheid en het identificeren en betrekken van stakeholders.

In 'Clause 6' worden vervolgens de kernonderwerpen van duurzaam ondernemen verder toegelicht. Binnen de ISO wordt hier voor elke kernonderwerp binnen deze bepaling meer uitleg gegeven aan een aantal onderdelen zoals het onderwerp en de reikwijdte van het onderwerp.

Tot slot gaat 'Clause 7' over adviezen voor het integreren en verankeren van duurzaam ondernemen binnen een organisatie. Hierin komen onderwerpen zoals communicatie en het vergroten van geloofwaardigheid aan bod. In figuur 1 staan alle onderwerpen aangeven die te maken hebben met deze clause oftewel met deze bepaling.

3.3 Trias Energetica

De Trias energetica is een strategie die bestaat uit drie stappen welke de basis vormen voor duurzame ontwikkeling. Het begrip Trias energetica is in 1996 geïntroduceerd door Novem. Daarna is het begrip als strategie verder uitgewerkt door de TU Delft. De relevantie van de Trias Energetica voor dit onderzoek, is om te laten zien wat de juiste volgorde van verduurzaming is om zo efficiënt mogelijk te zijn. Dit houdt in zo energiezuinig mogelijk en met zoveel mogelijk energie uit hernieuwbare bronnen. Maar ook in de zin van kosteneffectiviteit, door het toepassen van de Trias Energetica wordt er namelijk meer energie bespaard per bestede euro. (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2015)

De meest eenvoudigste vorm van de trias energetica ziet er uit zoals in figuur 2 en bestaat dus uit drie stappen:

1. Beperk de energievraag
2. Gebruik energie uit hernieuwbare bronnen.
3. Gebruik eindige (fossiele) energiebronnen zo efficiënt mogelijk.

Stap 1:

De eerste stap is de meest duurzame stap van de Trias Energetica strategie. Bij deze stap probeer je maatregelen te treffen die de vraag naar energie verminderen. Denk hierbij aan het aanbrengen van goede isolatie, luchtdicht bouwen en bij nieuwbouw/verbouwingen zongericht verkavelen. De gedachte hierachter is wat je niet verbruikt hoeft je ook niet op te wekken.

Stap 2:

Bij de tweede stap gaat het om het proberen af te dekken van het verbruik die na de besparing nog is overgebleven. Waar bij stap 1 zo veel mogelijk wordt geprobeerd om de energievraag te beperken wordt bij stap 2 geprobeerd om de energie die dan nog wordt gebruikt af te dekken met energie uit hernieuwbare bronnen. In de praktijk blijkt dit nog niet altijd mogelijk, vandaar stap 3.

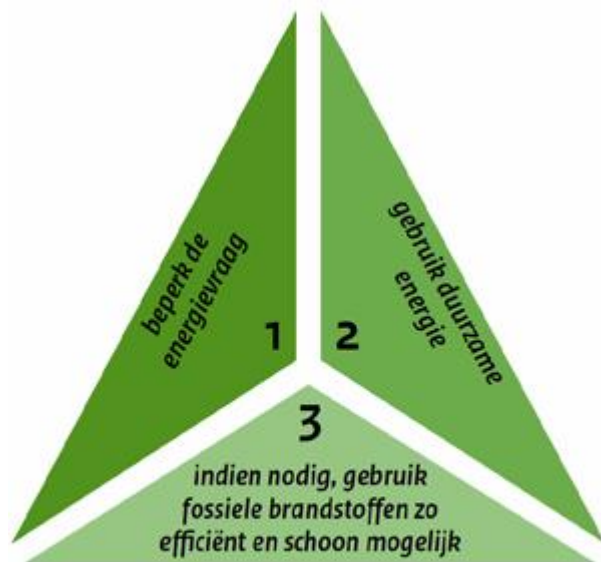
Stap 3:

De minst duurzame stap van de Trias Energetica. Maak zo efficiënt mogelijk gebruik van fossiele brandstoffen om de resterende energievraag na stap 2 af te dekken. Dit kan bijvoorbeeld door het gebruik te maken van een warmte pomp of door lage temperatuurverwarming in de vorm van vloerverwarming.

Waarom de Trias Energetica strategie?

Bij energiebesparende maatregelen en bij bijvoorbeeld verbouwingen of nieuwbouw is het belangrijk om een goede strategie te hanteren, in dit geval de Trias Energetica strategie. Het is belangrijk om deze strategie te hanteren om te voorkomen dat er (dure) maatregelen worden gekozen die zowel op het gebied van kosten als op energiezuinigheid niet tot een optimaal resultaat leiden.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan een bouwkundig ontwerper die alleen maar bezig is met het toepassen van warmte pompen in het kader van duurzaamheid. Omdat deze maatregel extra kosten met zich meebrengt wordt er door de ontwerper bezuinigd op het aanbrengen van goede isolatie en het

Trias Energetica

Figuur 2 Trias Energetica in originele vorm zonder toevoeging van de extra stap zoals bij de Trias Energetica 2.0. (bron: www.energieleverend.nl)

zorgen voor een goede luchtdichtheid. Het nadeel hiervan is dat dat er dus een grotere warmtevraag is omdat het gebouw niet goed geïsoleerd is. Dit zorgt er voor dat de investering voor de warmtepomp groter is omdat de warmtevraag ook groter is dan wanneer er sprake zou zijn van goede isolatie en een goede luchtdichtheid. Hierdoor kan het gebouw nog wel een gunstige energie prestatie coëfficiënt (EPC) hebben maar het zal niet de manier zijn die het meeste kosten efficiënt is. Daarbij wordt er ook nog eens meer energie verbruikt.

De Trias Energetica moet dus zorgen dat fouten zoals net beschreven niet worden gemaakt en dat er duidelijke stappen zijn om keuzes voor energiebesparende maatregelen te maken. (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2015)

Trias Energetica 2.0

Bij Trias Energetica 2.0 is er een extra stap toegevoegd aan de strategie. Tussen stap 1 en 2 is een nieuwe stap gekomen namelijk: 'Gebruik energie uit reststromen'. Deze stap wordt gebruikt in nieuwe toepassingen van de Trias Energetica. Met deze stap wordt bedoeld dat er eerst moet worden gekeken of er eventuele reststromen uit het eigen gebouw of nabij gelegen percelen zijn voor dat er wordt ingezet op duurzame energie. (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2015)

De Trias Energetica 2.0 bestaat dus uit vier stappen:

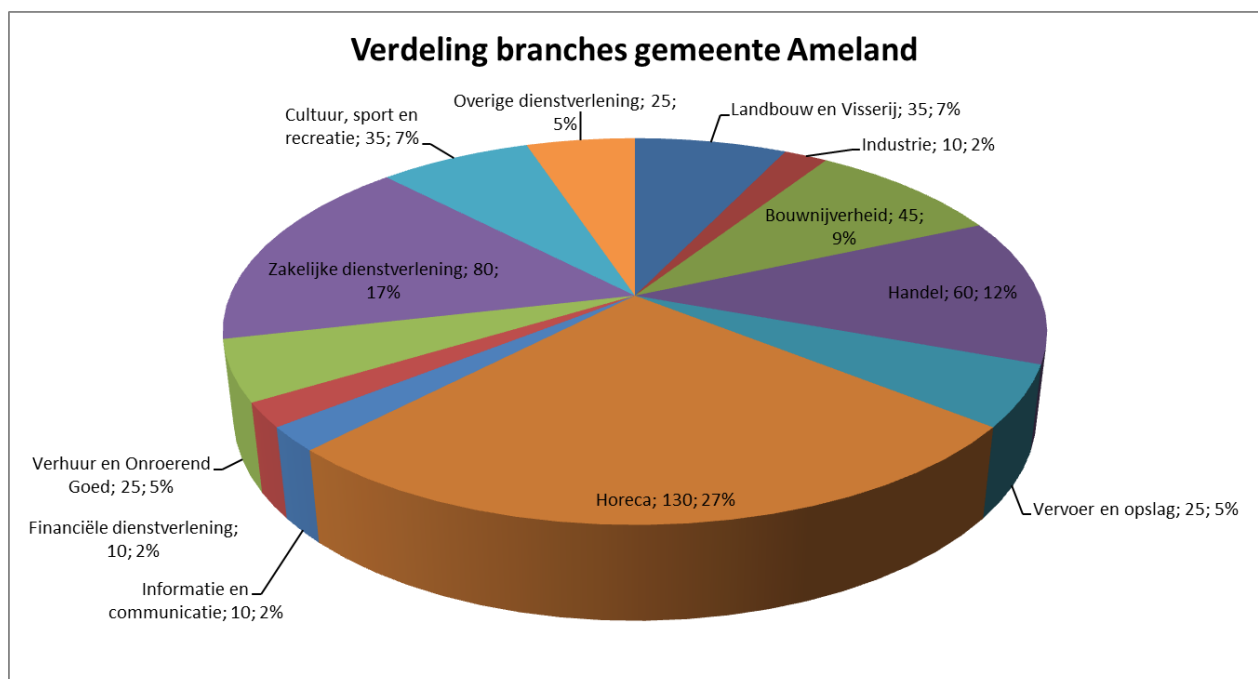
1. Beperk de energievraag
2. Gebruik energie uit reststromen
3. Gebruik energie uit hernieuwbare bronnen
4. Gebruik eindige (fossiele) energiebronnen zo efficiënt mogelijk.

4 Energieverbruik en ondernemers op Ameland

Om een goed advies voor duurzaam ondernemen op te stellen dient er goed in kaart te worden gebracht wat het huidige ondernemersbestand op Ameland is. Tevens dient te worden uitgezocht wat het energieverbruik op Ameland is, en het aandeel van de bedrijfssector hierin. Hiermee kunnen doelen worden bepaald om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn. Daarom wordt in dit hoofdstuk het energieverbruik van Ameland uitgewerkt, vervolgens wordt het ondernemersbestand uitgelicht en wordt het energieverbruik van de ondernemingen aan het totale energieverbruik gekoppeld. Als basisjaar wordt in dit onderzoek 2014 gebruikt.

4.1 Ondernemers op Ameland

Ondanks dat de gemeente Ameland een van de kleinere gemeenten van Nederland is (3500 inwoners), telt het eiland wel veel bedrijven (welke sterk van elkaar in grootte verschillen). Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek telde de gemeente Ameland in 2014 in totaal 490 ondernemingen. Deze ondernemingen kunnen in een aantal branches worden verdeeld, waardoor de verdeling van de ondernemingen op Ameland er als volgt uit ziet; (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015)

Figuur 3 Verdeling branches gemeente Ameland (bron: CBS,2014)

In bovenstaande figuur is de verdeling van de diverse branches op Ameland weergegeven, al deze branches zullen kort worden toegelicht van groot naar klein. De grootste groep bedrijven op Ameland zit in de horecabranche, onder deze branche vallen de restaurants, snackbars, hotels en campings. Het is dus logisch dat deze branche met 130 bedrijven de grootste op het eiland is, aangezien de economie grotendeels gericht is op het toerisme. De tweede groep is zakelijke dienstverlening hieronder valt alle dienstverlening welke ondersteunend werkt bij de bedrijfsvoering. Deze groep bestaat in totaal uit 80 bedrijven, wat ongeveer 17% van het totale bedrijvenbestand is. Op de derde plaats volgt de sector handel, hieronder vallen volgens het CBS alle ondernemingen die goederen verkopen zonder hierop aanpassingen te maken. De groep handel is te onderscheiden in detailhandel en groothandel, waarvan op Ameland vrijwel alle “handel-ondernemingen” onder detailhandel vallen. De groep handel komt overeen met 12% van alle bedrijven op Ameland, dit zijn in totaal 60 bedrijven. Bouwnijverheid is de vierde sector op het eiland, onder deze groep vallen alle bedrijven welke met de bouw te maken hebben, hierbij kan dus worden gedacht aan bouwbedrijven,

installatietechnische bedrijven en dergelijke. In totaal zijn hiervan 45 bedrijven op Ameland gevestigd. Overige branches op Ameland zijn; vervoer en opslag (persoon en goederenvervoer, fietsverhuur ed.), informatie en communicatie (distributie van informatie) en overige dienstverlening (ondernemingen welke niet binnen een kader te plaatsen zijn). De overige branches maken 35% van het ondernemersbestand uit, met in totaal 90 bedrijven.

4.2 Energieverbruik van Ameland

Als eerst is het belangrijk dat energieverbruik in twee categorieën dient te worden onderverdeeld, namelijk in elektriciteit en gas. Beide componenten zijn belangrijk bij het bereiken van de doelstelling energieneutraal eiland in 2020. In het kader van deze doelstelling is al in eerder onderzoek uitgezocht wat het energieverbruik van de 5 Waddeneilanden is. Deze gegevens zullen ook voor dit onderzoek worden gebruikt, waarbij 2013 als basisjaar wordt gebruikt, omdat dit het meest recente jaar is waarvan het brancheverbruik beschikbaar is.

4.2.1 Elektriciteitsverbruik

Volgens de gegevens van het energieverbruik van de Waddeneilanden blijkt dat Ameland in 2013 in totaal 24.793.084 kWh aan elektriciteit is verbruikt. Hiervan komt 17.220.708 kWh ten laste van de zakelijke aansluitingen, dit is in totaal dus 69% van het totale elektriciteitsverbruik van het eiland.

Met gegevens van Energie in Beeld kan het elektriciteitsverbruik worden verdeeld in een 22-tal verschillende branches. De verdeling van het elektriciteitsverbruik van de diverse branches is te vinden in bijlage 2.

In de grafiek blijkt dat het grootste deel van het energieverbruik van de Amelandse bedrijven door de branche horeca en toerisme (cafés, restaurants, hotels, campings, vakantieparken) wordt verbruikt, namelijk bijna 6.500.000, wat ongeveer 37% van het zakelijk verbruik van Ameland is. De tweede branche is sport en recreatie (sportvelden, zwembaden, bezienswaardigheden), deze groep verbruikt 1.500.000 kWh op jaarbasis, wat ongeveer 9% van het zakelijk verbruik is. Andere grote groepen zijn; detailhandel (8,4%), onbekend (8,0%) en industrie (6,9%). De overige branches hebben allemaal een gelijk aandeel van ongeveer 2% op het totale zakelijke elektriciteitsverbruik. Naast de diverse branches is ook nog een groep afgeschermden sectoren, dit betreffen sectoren waarvan er zo weinig aansluitingen zijn dat ze wegens privacy dienen te worden afgeschermd. Het gaat hierbij om de sectoren; automotive, beroepsbeoefenaren en productie van gas en elektra. Deze sectoren verbruikten in 2013 samen 350.000 kWh, dit is 2% van het totale zakelijke verbruik. (Antoine Maartens, 2016)

Om een compleet beeld te krijgen van het verbruik van de bedrijven, kan per branche ook nog worden gekeken naar het verbruik per aansluiting (bedrijven kunnen meerdere aansluitingen hebben). Op de tabel in bijlage 3 is het gemiddelde elektriciteits- en gasverbruik per aansluiting weergegeven.

Wanneer deze tabel wordt bekeken valt op dat het gemiddelde verbruik anders is verdeeld dan het totale verbruik per branche, namelijk dat het grootste gemiddelde verbruik uit de sector waterwinning en zuivering komt. Het gaat hier om het stroomverbruik van de RWZI van Ameland en de waterwinning van het eiland. Deze sector verbruikt namelijk bijna 70.000 kWh per aansluiting. Naast deze sector is het verbruik bij de sectoren; sport en recreatie, groothandel, detailhandel en horeca en toerisme groot per aansluiting. De meesten hiervan kwamen ook voor bij het totale verbruik, behalve de groothandel, het gaat hierbij om een klein aantal aansluitingen (8), echter wordt hier wel veel stroom verbruikt (bijvoorbeeld door de koelingen voor opslag).

Uit de verdeling valt op dat het aandeel door horeca en toerisme het grootste is, namelijk ruim een derde van het totale zakelijke verbruik. Dit is te koppelen aan de vele toeristen die Ameland jaarlijks bezoeken (ongeveer 600.000) en het grote aandeel horecabedrijven op het eiland (zoals te vinden is in paragraaf 4.1). Daarnaast valt het op dat er een grote groep van ongeveer 8% onbekende soort bedrijven zijn. Mogelijk dat het hier om onder andere de haven van Ameland gaat, maar dit kan niet met zekerheid worden gezegd. Bij het gemiddelde verbruik is de verdeling anders, en staat de sector horeca en toerisme een stuk lager. Hier staat juist de waterwinning en zuivering bovenaan, dit komt doordat het hier om weinig aansluitingen gaat, maar dat er voor deze processen wel veel elektriciteit benodigd is.

4.2.2 Gasverbruik

Volgens de gegevens van het energieverbruik van de Waddeneilanden blijkt dat Ameland in 2013 in totaal 7.990.911 m³ aan gas verbruikt. Hiervan komt 4.230.449 m³ ten laste van het zakelijk verbruik, dit is 53% van het totale gasverbruik van Ameland.

Met gegevens van Energie in Beeld kan het gasverbruik worden verdeeld in een 22-tal verschillende branches. De verdeling van het gasverbruik van de diverse branches is te vinden in bijlage 4.

Net zoals bij het elektriciteitsverbruik is het aandeel op het gasverbruik van de branche horeca en toerisme wederom de grootste, namelijk ruim 1.500.000 m³ wat bijna 40% van het zakelijk verbruik is. Anders dan bij het elektriciteitsverbruik is de tweede groep de afgeschermden sectoren, deze groep verbruikt namelijk ruim 500.000 m³ gas, wat ongeveer 14% van het totale zakelijke gasverbruik is. Een van de sectoren van deze groep is productie van gas en elektra, mogelijk dat dit bedrijf gas nodig heeft tijdens zijn productie. De overige groepen hebben ongeveer een gelijk aandeel in het gasverbruik.

Naast het totale verbruik van de verschillende sectoren kan er ook worden gekeken naar het verbruik per aansluiting. Dan valt op dat bij de sector Vervoer en Transport het verbruik per aansluiting het hoogste is, namelijk bijna 9400m³ per aansluiting. Een verklaring hiervoor kan zijn dat grote opslagruimten verwarmd moeten worden, en dat bij dit proces gas benodigd is. Wanneer er wordt gekeken naar de sector horeca en toerisme, dan valt op dat het verbruik per aansluiting wel veel lager is, echter heeft deze sector wel de meeste aansluitingen van alle sectoren uit dit onderzoek.

Voor wat betreft het gas valt dus op dat door de horeca en toerisme het meeste gas wordt gebruikt, maar wanneer per aansluiting wordt gekeken dan wordt juist het meeste verbruikt door de sector Vervoer en Transport.

4.3 Energievraag- en aanbod op Ameland

Nu in beeld is gebracht hoe het ondernemersbestand op Ameland is, en hoeveel energie deze ondernemers ongeveer op jaarbasis verbruiken. Kan het energieverbruik in relatie worden gebracht met de doelen om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn. Er kan een inschatting worden gemaakt hoeveel energie er nog moet worden verduurzaamd om in 2020 energieneutraal te zijn.

4.3.1 Elektrisch onafhankelijk

Om dit te kunnen berekenen dient er te worden onderzocht hoeveel elektriciteit op Ameland op dit moment duurzaam wordt opgewekt. Uit onderzoek van Natuur&Milieu blijkt dat de gemeente Ameland begin 2015 een totaal vermogen aan zonne-energie van 361 kWp had. Uitgaande van 1040 uren volle-zon per jaar levert dit op jaarbasis ongeveer 360.000 kWh aan elektriciteit op.¹ Echter is later in 2015 op Ameland een zonnepark gebouwd met een totaal vermogen van 6 MWP, waardoor er nog eens 5.687.000 kWh extra per jaar wordt opgewekt.

¹ 1 kWp = 1000 kWh bij 1000 volle zonne-uren per jaar

In totaal wordt op Ameland dus 6.000.000 kWh aan stroom door zonnepanelen opgewekt. (Natuur&Milieu, 2015) (Zonnepark Ameland) (JRC)

Naast zonne-energie kan elektriciteit ook op andere manieren duurzaam worden opgewekt, zoals windenergie. Vanuit windenergie wordt er geen elektriciteit op Ameland opgewekt, omdat windmolens vanwege de beschermde status van het Waddengebied niet toegestaan zijn. In totaal wordt er dus 6.000.000 kWh aan elektriciteit duurzaam opgewekt, hiervan mag 69% worden toegeschreven aan de ondernemers. In totaal gaat het dan om 4.144.000 kWh, dit is 24% van het totale energieverbruik van de ondernemers. Het Nederlands gemiddelde ligt momenteel op 5,8%, wat wil zeggen dat Ameland het dus een stuk beter doet. Om het doel van energieneutraal in 2020 te kunnen bereiken zijn er een aantal opties opgesteld die uitgevoerd kunnen worden. (CBS, 2016)

Optie 1: Realiseren van 15% energiebesparing en compenseren met zonnepanelen

Een eerste logische stap in de Trias Energetica, is dat er in eerste instantie energie dient te worden bespaard en dat vervolgens het resterende verbruik duurzaam lokaal wordt opgewekt. Voor wat betreft energiebesparing is het realistisch om te kiezen voor 15% besparing in 2020, dit houdt in dat er 3% energie per jaar moet worden bespaard. Wanneer dit doel bereikt wordt verbruiken de Amelandse ondernemers in 2020 nog 14.637.601 kWh, waarvan 10.233.601 kWh nog niet duurzaam wordt opgewekt. Deze duurzame opwekking kan plaatsvinden door het plaatsen van zonnepanelen op daken of de aanleg van nog een extra zonnepark. Om het resterende verbruik van de ondernemers nog duurzaam te kunnen opwekken dient er nog 20 hectare land te worden bebouwd met zonnepanelen. Hiervoor moet zoals bij de vorige optie aangegeven agrarisch land worden opgeofferd, met als gevolg dat er minder voedsel op het eiland kan worden geproduceerd. Daarom kan er ook voor worden gekozen om een deel van de zonne-energie op daken (van de bedrijfsgebouwen) te gaan opwekken.

Optie 2: Realiseren van 15% energiebesparing en compenseren met zonnepanelen en kleinschalige windturbines

Naast zonne-energie kan er ook gebruik worden gemaakt van windenergie. Echter is dit op dit moment nog niet toegestaan in het Waddengebied. Het beeld van windmolens is vaak dat dit grote molens zijn (van 50 tot 100 meter hoogte) welke niet esthetisch in het landschap passen en gevaarlijk voor vogels. Echter zijn er alternatieven beschikbaar welke beter in het landschap passen en minder gevaar voor vogels met zich meebrengen. Het gaat hierbij om kleinschalige windturbines. Door het bedrijf EAZ uit Groningen is de EAZ-Twaalf ontwikkeld, dit is een kleine windturbine van ongeveer 15 meter hoog en een rotordiameter van 12 meter. Deze kleinschalige windturbine levert per jaar ongeveer 30.000 kWh aan elektriciteit (EAZwind). Dit houdt in dat er veel kleinschalige windturbines nodig zijn om voldoende energie op te leveren. Per hectare zonnepanelen wordt er ongeveer 500.000 kWh geleverd, hiervoor zijn 17 kleinschalige windturbines nodig. Wanneer deze turbines in een veld staan dienen deze 5 keer de diameter van elkaar te staan, in het geval van de windturbine van het voorbeeld is die 12 meter. Voor 17 windturbines is dus in totaal 5,70 hectare benodigd, nog meer land dus. Hierdoor zou te veel kostbaar landbouw- en natuurgebied moeten worden opgeofferd. (Fortis Wind Energy) (Wikipedia)

Optie 3: Resterende hoeveelheid energie compenseren met zonnepanelen

In totaal wordt op dit moment nog 13.500.000 kWh nog niet (lokaal) duurzaam opgewekt. Dit kan worden bereikt door het aanleggen van nog een aantal zonneparken. In 2015 is op Ameland zoals al eerder genoemd een zonnepark aangelegd, deze heeft een grootte van 10 hectare en levert op jaarbasis ongeveer 5.700.000 kWh aan stroom op. Om de bedrijfssector op Ameland dus energieneutraal te krijgen dient er nog ruim 2 keer het zonnepark van Ballum erbij gebouwd te worden. Dit komt overeen met ongeveer 24 hectare extra wat voor zonnepanelen bestemd moet worden. Ameland is in totaal 26.850 hectare groot, hiervan zijn grote delen niet beschikbaar, omdat deze bijvoorbeeld al bebouwd/bebost zijn of dat er sprake is van een natuurgebied of duinlandschap.

Het enige geschikte land is agrarisch land, in totaal is daarvan ongeveer 2000 hectare beschikbaar. Het plaatsen van een aantal extra zonneparken zou dus ongeveer 1 of 2% van het beschikbare agrarische land nodig hebben. Hierdoor is het aanleggen van een aantal extra zonneparken een aantrekkelijk alternatief, om dezelfde resultaten van andere duurzame opwekkingsbronnen te bereiken.

Wanneer bovenstaande opties worden bekeken kan worden geconcludeerd dat de tweede en derde optie afvallen. De reden bij optie 3 is dat deze niet volgende de wijze van de Trias Energetica (besparen, duurzaam opwekken en compenseren) loopt. De reden bij optie 2 is dat kleinschalige windturbines te prijzig en niet snel terug te verdienen zijn, hierdoor is het voor ondernemers niet interessant om hierin te investeren. Ook is windenergie momenteel in het Waddengebied niet toegestaan. De beste manier is om met de bedrijven elektriciteit te gaan besparen, en het resterende verbruik compenseren door de aanleg van dan wel een extra zonnepark en/of door zonnepanelen op eigen pand te leggen.

4.3.2 Gas onafhankelijk

Om geheel energieneutraal te worden dient er naast elektriciteit ook gas duurzaam te worden opgewekt. Op dit moment wordt er door de bedrijven op Ameland jaarlijks 7.990.911 m³ gas verbruikt. Voor zover bekend wordt dit gas niet op duurzame wijze opgewekt. Om de ambitie van energieneutraal in 2020 te bereiken, dient dit wel te gebeuren.

Om energieneutraal te worden zijn er drie opties die kunnen worden uitgevoerd, namelijk gasbronnen vervangen voor elektriciteit, gebruik maken van groen gas, wat lokaal wordt opgewekt of door gebruik van geothermie.

Optie 1: Gas vervangen voor elektriciteit

Een optie is om al het verbruik van gas te vervangen voor elektrische alternatieven. Voor diverse handelingen wordt momenteel gas gebruikt, zoals lucht- en waterverwarming, koken en andere specifiekere handelingen. Voor iedere handeling is een ander type elektrisch alternatief noodzakelijk, welke ook weer zijn eigen voor- en nadelen heeft. (Beek, 2015)

Een zonneboiler levert warm water, welke op een duurzame wijze door de zon wordt verwarmd. Hierdoor hoeft er geen aardgas te worden verbruikt voor het verwarmen van het water. De zonneboiler bestaat uit een zonnecollector (voor het verwarmen van het water) en opslagvat. Een voordeel is dat er momenteel voor zowel particulieren als ondernemers een subsidie beschikbaar is voor de plaatsing van zonneboilers. Het nadeel van een zonneboiler is dat er bij verwarmd dient te worden wanneer de zon niet schijnt, en er dus geen warmte geleverd wordt. Het systeem van een zonneboiler dient dus altijd te worden gecombineerd met een combiketel of warmtepomp. (RVO) (Milieu Centraal)

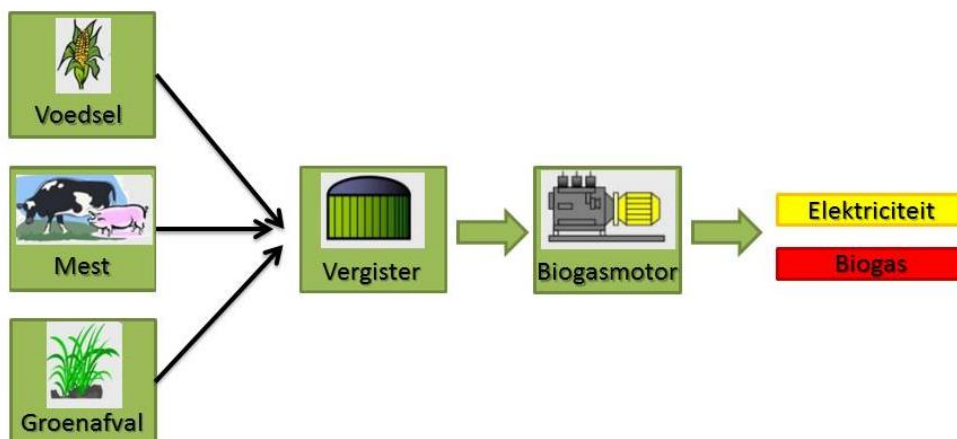
Koken op gas zou kunnen worden vervangen door koken op elektriciteit. Vooral voor horeca bedrijven kan daarmee het gasverbruik flink verlaagd worden, daarnaast zal het elektriciteitsverbruik wel gaan groeien. Een nadeel is dat het overschakelen van gas naar elektrisch weerstand in de horeca met zich kan meebrengen, doordat gasloos koken momenteel nog niet geïntegreerd is. Nog een nadeel is dat voor vervanging van gas meer stroom benodigd is. Voor één kubieke meter gas is namelijk 10 kWh stroom benodigd. Dit leidt tot een hoger stroomverbruik en ook hogere kosten.

Een warmtepomp zorgt voor het duurzaam verwarmen van lucht of water. Dit wordt gedaan door de warmte uit de lucht, bodem of grondwater te halen. Doormiddel van een motor wordt de warmte uit de lucht of bodem opgewaardeerd tot een bruikbare temperatuur voor verwarming van lucht of van het water. Bij deze opwaardering is echter wel stroom benodigd, hierdoor zal het elektriciteitsverbruik dus gaan stijgen. Er zijn twee typen warmtepompen, namelijk een WKO-pomp (gebruik van warmte uit de bodem) en een luchtwarmtepomp. Een WKO pomp haalt warmte of koude (afhankelijk van het seizoen) uit de bodem gehaald (in de vorm van grondwater), welke doormiddel van een warmtewisselaar door het gebouw gecirculeerd wordt en vervolgens weer teruggepompt in de bodem. Zo kan bijvoorbeeld het koelwater van de zomer weer worden gebruikt voor verwarming in de winter. Het voordeel van het gebruiken van een warmtepomp is dat er energie en ook kosten worden bespaard, daarnaast kan het gebouw naast verwarmd ook gekoeld kan worden. Ook zijn er diverse subsidies op een warmtepomp te verkrijgen. Nadelen voor een WKO-installatie is dat een WKO-installatie schade kan aanrichten in de bodem, wanneer er door verschillende grondlagen wordt geboord kan bodemwater zich vermengen met elkaar wat zijn gevolgen kan hebben voor op het ecosysteem van de bodem. (Rijkswaterstaat) (Milieu Centraal)

Een pelletkachel heeft hetzelfde principe als een gebruikelijke houtkachel. Echter wordt hier gebruik gemaakt van zogenaamde houtpellets. Deze bestaan uit samengeperst houtafval, en bevatten een hoog rendement, wat wil zeggen dat er veel warmte wordt geleverd per kg materiaal. Voordelen van een pelletkachel zijn dat deze een hoog rendement hebben, een besparing van 50% op de energierekening opleveren en de CO₂ uitstoot van je bedrijf gaat flink naar beneden, doordat er CO₂ neutraal wordt gestookt. Daarnaast zijn er momenteel aantrekkelijke subsidies op pelletkachels, zoals ook in de vorige alinea is genoemd. Een nadeel van een pelletkachel is dat bij de verbranding van de pellets een kleine hoeveelheid fijnstof wordt uitgestoten, mede hierdoor is een pelletkachel minder toepasbaar in (vol)bebouwd gebied. (Pelletkachelpaza)

Optie 2: Lokaal opwekken van groen gas

Een tweede optie is om het aardgas te vervangen voor groen gas, wat in kader van energieneutraal Ameland op het eiland dient te worden opgewekt. Dit kan worden gedaan door het plaatsen van biogasinstallaties. In een biogasinstallatie wordt organisch materiaal (bijvoorbeeld etensresten, meststoffen of groenafval) om wordt gezet in biogas. Dit biogas lijkt erg op aardgas, en levert ongeveer 50 tot 70% van de warmte, wat met aardgas wordt geleverd. In onderstaande afbeelding is te vinden, hoe een biogasinstallatie werkt. (Oosterhof-Holman)

Figuur 4 Schema werking biogasinstallatie

Een biogasinstallatie bestaat uit een aantal onderdelen, als eerst wordt het organisch materiaal in de vergister gebracht. Vervolgens wordt de temperatuur in deze vergister opgewarmd naar 38°C. Hierna vinden er vergistingsprocessen plaats waardoor biogas gevormd wordt. Na dit proces zijn er twee opties mogelijk, namelijk het opgewekte gas wordt doormiddel van verbranding in de biogasmotor omgezet tot elektriciteit, wat ook warm water kan opleveren. Of het geleverde gas wordt opgewaardeerd tot dezelfde kwaliteit van aardgas en geleverd aan het gasnet. (Abucon)

Deze laatste optie kan van toepassing zijn voor het vervangen van aardgas. Het biogas van de vergister wordt onder een bepaalde druk gebracht en gekoeld tot -25°C, hierdoor worden bepaalde bijproducten uit het gas gefilterd. Vervolgens wordt het gas door een filter en katalysator geleid, waarna het verder wordt gekoeld tot -78°C, zodat de laatste gassen waaronder CO₂ uitgefiterd kunnen worden. Hierna heeft het biogas dezelfde kwaliteit als aardgas en kan het aan het net geleverd worden. Voordelen van groengas zijn dat de CO₂ uitstoot flink verminderd wordt, daarnaast hoeven apparaten zoals kookstellen niet te worden aangepast naar elektrisch. Nadelen zijn dat er voor groen gas biomassa benodigd is. Voor 8.000.000 m³ biogas, is er bijvoorbeeld 16.000.000 kilo graan benodigd. Gelet op de grootte van Ameland is het niet mogelijk om jaarlijks zoveel biomassa lokaal te verkrijgen. (KNW) (Duurzame-Energiebronnen.nl, 2014)

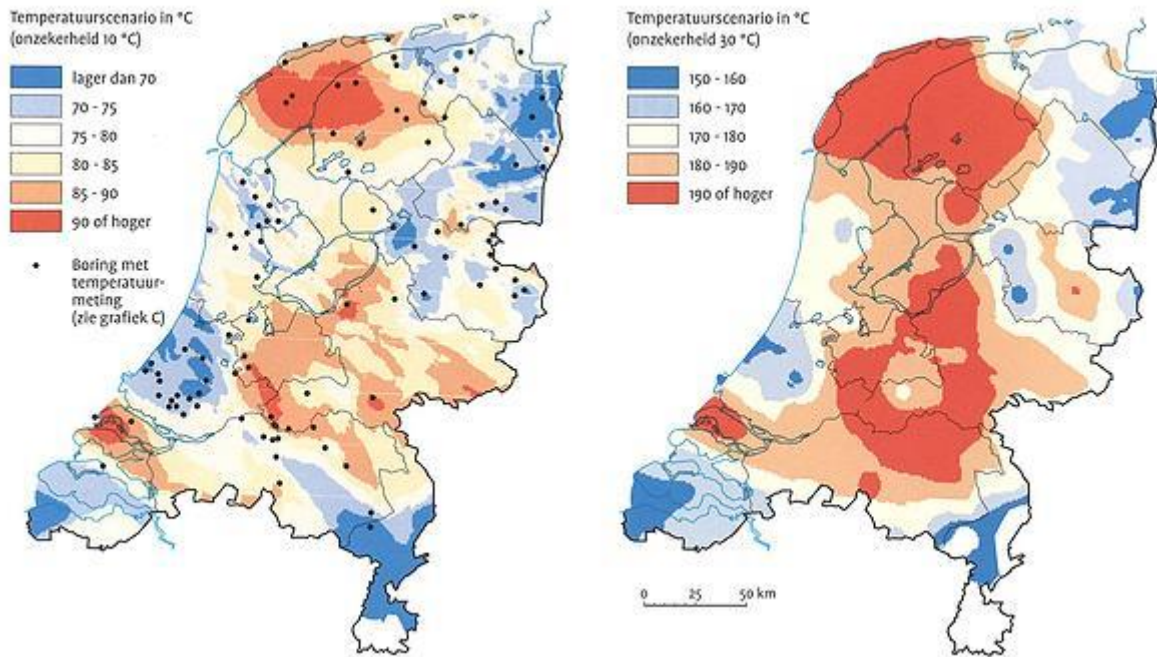
Optie 3: Gebruik van geothermie

Een derde optie is gebruik maken van geothermie. Bij geothermie wordt gebruik gemaakt van warmte welke diep in de aarde is opgeslagen.

De aardwarmte welke wordt gewonnen bij geothermie komt uit een diepte van 500 meter of nog lager. Geothermie wordt ook wel onderscheiden in drie verschillende types, namelijk; ondiepe geothermie (500-1500m), middeldiepe geothermie (1500-4000m), zeer diepe geothermie (dieper dan 4000m). Deze laatste is alleen van toepassing voor industriële processen, wat op Ameland niet van toepassing is. (RVO)

Bij ondiepe en middeldiepe geothermie kunnen een aantal technieken worden toegepast welke als volgt zijn; bodemwarmtepompen, WKO systemen en diepe geothermie. Bij de bodemwarmtepomp wordt warmte uit een bron uit de aardbodem gehaald, de warmtepomp kan worden gebruikt om het gebouw en warm tapwater te verwarmen. Bronnen voor aardwarmte kunnen niet overal worden aangeboord, dit ligt aan de temperatuur van de bodem op een bepaalde diepte. TNO heeft hiervoor de bodemtemperatuur van Nederland in kaart gebracht. Zoals in figuur 5 op de volgende pagina is af te lezen zijn de temperaturen onder Ameland (met name in het oosten van het eiland) vergeleken met de rest van Nederland relatief laag. Dit houdt in dat er dieper moet worden geboord om de ideale temperatuur voor verwarming of stroomopwekking te bereiken.² Hoe dieper er moet worden geboord hoe hoger de kosten voor de bodemwarmtepomp zullen zijn. De kosten voor een bodemwarmtepomp liggen rond de € 20.000. Een bodemwarmtepomp levert genoeg warmte voor een gemiddeld Nederlands huishouden. Daarnaast zijn er enkele aantrekkelijke subsidies voor warmtepompen, welke zijn terug te vinden in bijlage 5. (Vereniging Eigen Huis) (Geothermie.nl) (Kennislink)

² Vanaf 70°C bodemwarmte is een pomp geschikt voor verwarming, vanaf 100°C voor opwekking van elektriciteit.

Figuur 5 Bodemtemperatuur Nederland 2 en 5km diepte (bron: TNO)

Een andere variant van geothermie is een WKO systeem. Met dit systeem wordt gebruik gemaakt van een warme en een koude bron. In de winter wordt warm grondwater van ongeveer 20°C uit de bodem gepompt, uit dit water wordt de warmte onttrokken en gebruikt voor verwarming van de ruimte. Vervolgens koelt dit water af tot een temperatuur van ongeveer 7°C en komt in de zogenaamde 'koude' bron terecht, deze bron wordt zomers gebruikt voor koeling van de ruimte. Door het onttrekken van de koelte uit het water, warmt dit water weer op en gaat vervolgens naar de 'warme' bron. In de winter herhaalt hetzelfde proces zich weer. In tegenstelling tot bodemwarmtepompen hoeft een WKO-systeem veel minder diep te worden aangelegd. Een WKO systeem kan een groter vermogen bevatten, en is relatief gezien goedkoper. (Albreco) (Provincie Drenthe)

De derde optie is diepe geothermie. Dit systeem werkt anders bodemwarmtepompen en een WKO-systeem, bij diepe geothermie wordt er namelijk warmte op een diepte van 5 tot 7 graden gepompt. De temperatuur op deze diepte bedraagt 150 tot 280 graden. Bij deze temperaturen ontstaat stoom die kan worden gebruikt voor het opwekken van elektriciteit, deze omzetting vindt plaats met behulp van generatoren. Diepe geothermie levert veel elektriciteit op, een installatie heeft een vermogen van tussen de 6 en 20 MWth, de kosten voor een installatie bedraagt ongeveer 1,5 miljoen euro per MWth vermogen. Voordeel van diepe geothermie is dat een dergelijke installatie veel elektriciteit kan opwekken en daardoor ook relatief snel terug te verdienen is. Nadelen zijn dat de plaatsing van diepe geothermie installaties veel energie en geld vergen, met de name de productie van de buizen voor de ondergrondse installatie hebben veel energie nodig. Verder kan een bron voor maximaal 30 jaar lang worden gebruikt, hierna is de temperatuur gedurende een eeuw niet hoog genoeg om te benutten. (Kennislink) (Source Geothermal)

Geothermie kan zeker toepasbaar zijn op Ameland. Hiervan zijn een bodemwarmtepomp en een WKO installatie nog het meest realistische om als ondernemer (gezamenlijk) te plaatsen. Hierbij moet wel goed vooronderzoek worden gedaan naar de bodemtemperaturen onder Ameland.

Als de drie opties met elkaar worden vergeleken, dan is het de beste optie om gas voor elektrisch te gaan vervangen. Met groen gas wordt er namelijk nog steeds een bepaalde hoeveelheid CO₂ uitgestoten, dit houdt in dat Ameland nog steeds niet energieneutraal zou zijn, eventueel kan dit worden gecompenseerd. Als gas voor elektrisch wordt vervangen is er uitbreiding noodzakelijk in de capaciteit van zonne-energie, dit is eenvoudiger te realiseren dan het plaatsen van diverse biogasinstallaties op het eiland.

5 Maatregelen voor duurzaam ondernemen

Met dit onderzoek wordt een advies naar de gemeente Ameland uitgebracht, hoe zij haar ondernemers kan faciliteren in duurzaam ondernemen. Om dit advies goed uit te brengen dient er een inventarisatie te worden gemaakt van de beschikbare maatregelen voor het faciliteren van duurzaam ondernemen. In theorie zijn er drie soorten beleidsinstrumenten namelijk; communicatieve, juridische en financiële beleidsinstrumenten. Hiervoor is onderzoek gedaan naar verschillende beschikbare instrumenten, welke in dit hoofdstuk worden behandeld.

5.1 Communicatieve beleidsinstrumenten

Met communicatieve beleidsinstrumenten gaat het om het informeren van je doelgroep over een bepaald thema, in dit geval duurzaam ondernemen. Ook valt hieronder het faciliteren en adviseren van de doelgroep over een bepaald onderwerp. In dit onderzoek vallen de maatregelen; koploperproject, milieubarometer en energieloket onder deze categorie beleidsinstrumenten.

5.1.1 Koploperproject

Een mogelijk instrument dat de gemeente Ameland kan inzetten om ondernemers te faciliteren in het gaan duurzaam ondernemen is het koploperproject. Het koploperproject is zowel een communicatief beleidsinstrument. Het koploperproject is een project dat wordt uitgevoerd in een samenwerkingsverband tussen de betreffende gemeenten en het bedrijf DZyzzion.

Wat is het koploperproject?

Het koploperproject is een project dat gemeenten kunnen gebruiken om ondernemers kennis te laten maken met duurzaam ondernemen en hiermee ook praktisch aan de slag te gaan. Het project is vooral gericht op MKB-bedrijven, echter is er ook een variant op het koploperproject bedacht genaamd koploperkans, dit project is meer gericht op ZZP'ers en kleine onderneming waarbij de focus meer ligt op het 'people'-aspect van duurzaam ondernemen. Het koploperproject is bedacht door Jaap de Vries en zijn bedrijf DZyzzion. Het project is een goed voorbeeld van een samenwerking tussen verschillende stakeholders. Bij de uitvoering van een koploperproject zijn namelijk vele partijen betrokken, denk hierbij aan de provincie, gemeenten, onderwijsinstellingen, NGO's, MVO-adviseurs, communicatieadviseurs etc. In vrijwel alle koploperprojecten zorgt DZyzzion voor de doorlichting en inhoudelijke coaching van de deelnemers aan het project en adviseert andere, bij het project betrokken, partijen. Het is de bedoeling dat de gemeente en provincie zorgen voor een financiële bijdrage waardoor de drempel voor ondernemers lager wordt om mee te doen aan het project. Het vooral de taak aan de gemeente om naast de financiële bijdrage te zorgen voor de organisatie en communicatie gedurende het hele project. Het koploperproject duurt in het totaal één jaar. (Dyizzion, 2016)

Hoe wordt het uitgevoerd?

Aan één koploperproject doen in principe tussen de 5 en 15 bedrijven uit de gemeente mee, het kan voorkomen dat dit aantal wat hoger ligt als bijvoorbeeld twee gemeenten tegelijkertijd een project organiseren. Het project start met een zogeheten startbijeenkomst en kennismaking, dit is in feite een informatiebijeenkomst waarbij het project en het traject worden uitgelegd en er een kennismaking plaats vindt tussen de betrokken partijen. Vervolgens worden de bedrijven, en eventueel de gemeente zelf, grondig onderzocht op duurzaamheid met de zogeheten DuOn-scan van DZyzzion welke is gebaseerd op de internationale richtlijn ISO 26000. Uit deze scan volgt een duurzaamheidsprofiel. Naast de DuOn-scan wordt ook gebruik gemaakt van de milieubarometer, dit instrument maakt de milieuprestaties van een organisatie inzichtelijk op basis van gegevens over het energieverbruik, emissies, afval, vervoer etc. Met behulp van de milieubarometer wordt ook de CO₂-footprint van de deelnemers bepaald. In paragraaf 3.2 wordt de milieubarometer en het gebruik ervan verder toegelicht.

Met behulp van de gevonden resultaten uit de DuOn-scan en de milieubarometer wordt er wederom een bijeenkomst georganiseerd, een terugkoppelingsbijeenkomst, waarbij het de bedoeling is dat de deelnemers een presentatie verzorgen over hoe hun bedrijf er voor staat qua duurzaamheid. Het is de bedoeling dat deelnemers van het project tijdens deze terugkoppelingsbijeenkomst van elkaars proces leren.

Na de terugkoppelingsbijeenkomst gaan de deelnemers aan de slag met het opstellen van een praktisch actieplan over hoe zij duurzaam ondernemen gaan realiseren. Hierin worden zij door DZyzzion begeleid en geadviseerd. Ook deze plannen worden vervolgens met alle ondernemers gedeeld in een bijeenkomst, ook weer met als doel om van elkaar te leren.

Na de laatste bijeenkomst krijgen de deelnemers nog een communicatieopdracht mee. Hierbij worden ze geholpen om te communiceren over duurzaamheid en duurzaam ondernemen. Uit het interview met Jaap de Vries, blijkt namelijk dat bedrijven namelijk nog wel eens moeite hebben om de MVO-boodschap over te brengen.

Tot slot eindigt het project met een symposium, het koplopersymposium. Hierbij presenteren de deelnemers hun resultaten en zichzelf als duurzame onderneming. Daarnaast is het de bedoeling dat tijdens dit symposium ook andere bedrijven worden geïnspireerd door de deelnemers. Het bedrijf dat dit project het meest succesvol heeft afgerond wordt door de jury uitgekozen als 'winnaar' van het koploperproject en sleept hiermee een prijs in de wacht.

Kosten koploperproject

De kosten van het koploperproject zijn op dit moment ongeveer €3.000,- euro per deelnemer aan het project. Dit geldt voor een koploperproject van ongeveer 8 tot 12 deelnemers, afhankelijk van het aantal deelnemers kunnen de kosten nog lager of hoger uitvallen. Deze kosten staan niét vast en worden in overleg voorafgaand aan het koploperproject vastgesteld met de betreffende gemeente. De kosten voor deelname aan het koploperproject worden, zo als het nu meestal gaat, verdeeld over 3 partijen. De gemeente zorgt, zoals ook aangegeven staat in hoofdstuk 3.1.1, voor de organisatie van de bijeenkomsten en ook voor de kosten hiervan, DZyzzion zorgt voor de inhoudelijke begeleiding van de deelnemers. Daarnaast is het zo dat bedrijven momenteel een eigen bijdrage leveren van rond de €1000,-. De andere kosten komen voor rekening van de gemeente vaak in combinatie met een bijdrage van een provincie of derde partijen. De provincie Fryslân stelt momenteel financiële middelen beschikbaar voor het koploperproject. Het projectbureau van de provincie Fryslân, projectbureau A7Westergo, zorgt voor de organisatie en afstemming van de koploperprojecten binnen de provincie Friesland, daarnaast beheren het bureau ook de subsidieregeling voor gemeente en de communicatie op provinciaal niveau. (A7WESTERGO, 2016)

Resultaten koploperproject

Naar aanleiding van de diverse koploperprojecten in de provincie Fryslân is er een onderzoek uitgevoerd naar de resultaten hiervan. Er bleek dat 72% van de deelnemende bedrijven energie hebben bespaard, en dat 44% ook duurzame energie aan het opwekken is. Helaas zijn er geen cijfers bekend van de exacte besparing en duurzame opwekking. Wel kan worden geconcludeerd dat het koploperproject wel degelijk effect heeft, gelet op het feit dat meer dan de helft energie bespaard, en ook bijna de helft duurzame energie opwekt. Wat erg goed helpt bij de ambities 2020. (Provincie Fryslân, 2016)

Voor- en nadelen koploperproject

Een voordeel van het koploperproject is dat bedrijven mee kunnen doen ook al is er weinig kennis van duurzaam ondernemen. Gedurende het project wordt men deskundig begeleid en wordt er wat geleerd over duurzaam ondernemen. Daarnaast is het ook een voordeel dat tijdens de bijeenkomsten met andere bedrijven over bevindingen of problemen kan worden gepraat wat weer kan leiden tot nieuwe inzichten of oplossingen voor bepaalde problemen.

Een nadeel van het koploperproject zijn de kosten zowel voor de gemeente als voor de bedrijven. Ook al wordt de drempel voor bedrijven verlaagd als een deel van de kosten worden afgedekt door de gemeente of andere partijen, dan alsnog wordt een bijdrage verwacht van de ondernemers. Dit kan een reden zijn voor een ondernemer om niet deel te nemen aan dit project. Daarnaast worden de ondernemers voor een jaar meegenomen in dit project, daarna moeten de ondernemers alleen verder. Het kan zijn dat de aandacht voor duurzaam ondernemen na dat jaar afneemt en dat ook de voordelen van duurzaam ondernemen afnemen.

Koploperproject Kans

Naast het koploperproject is er ook het koploperproject Kans. Dit is een variant op het koploperproject bedacht door twee ondernemers. Het grote verschil van het koploperproject Kans ten opzichte van het reguliere koploperproject is de doelgroep. Waar het koploperproject zich vooral focust op mkb-bedrijven richt het koploperproject Kans zich op ZZP'ers, winkeliers en kleine mkb-bedrijven. Daarnaast komt het accent van het koploperproject Kans meer te liggen op de 'people' kant van duurzaam ondernemen. Daarnaast is het koploperproject Kans net als het koploperproject praktisch en gericht op het ondersteunen van de ondernemers bij het maken van stappen als het gaat om duurzaam ondernemen of duurzaamheid. (A7Westergo en PiWeb, 2016)

5.1.2 Milieubarometer

De milieubarometer is een instrument dat kan worden aangeboden aan ondernemers om zo de milieuprestaties inzichtelijk te maken. Het instrument is een communicatief beleidsinstrument.

Wat is de milieubarometer?

De milieubarometer is een tool die is ontwikkeld door stichting Stimular. Stichting Stimular is een organisatie die bedrijven ondersteunt met het opstellen van onder andere energiebesparingsplannen, CO₂-footprints, duurzaamheidsverslagen, MVO-zelfverklaringen, ketenanalyses et cetera. (Stichting Stimular, 2016)

Met behulp van de milieubarometer wordt het bedrijven en organisaties gemakkelijk gemaakt om de milieuprestaties en CO₂-footprint in kaart te brengen. De tool vertaalt de input zoals het elektriciteitsverbruik, het gasverbruik en het afval naar overzichtelijke grafieken. Ook geeft de milieubarometer aan op welk gebied van milieu goed wordt gescoord en waar de prioriteiten liggen wat betreft het boeken van milieuwinst. Maar de tool biedt nog meer dan dat. De milieubarometer kan namelijk ook de totale milieukosten weergeven, ook over meerdere jaren en er worden maatregelen geboden om de milieuprestaties te verbeteren.

Daarnaast is het ook mogelijk om met behulp van de milieubarometer een bedrijf te benchmarken. Dit houdt in dat het bedrijf waarvoor de milieubarometer wordt ingevuld kan worden vergeleken met het branchegemiddelde. Op deze manier kan een bedrijf er achter komen wat de milieuprestaties zijn in vergelijking met het gemiddelde van de branche van het bedrijf. (Stichting Stimular)

In de milieubarometer zit ook een PDF-rapportgenerator verwerkt. Met behulp hiervan kan eenvoudig een milieubarometer rapport worden gemaakt waarin allerlei milieuprestaties worden weergegeven die het desbetreffende bedrijf wenst te willen weergeven. Naast dat deze milieuprestaties kunnen worden weergegeven in een rapport kunnen deze gegevens ook worden geëxporteerd naar Excel.

Certificering van de milieubarometer

Bij het behalen van duurzaamheidscertificaten wordt de milieubarometer vaak gebruikt als meetinstrument. De milieubarometer geldt namelijk als milieuregistratie-instrument in ISO14001 en daarnaast kan er ook een, conform de ISO14064, gecertificeerde CO₂ footprint worden berekend. De milieubarometer is certificeerbaar. Het certificeren gebeurt door een certificerende instelling die beoordeelt of het bedrijf aan de eisen voldoet om gecertificeerd te worden. Bedrijven kunnen met behulp van een milieubarometercertificaat duurzaam ondernemen aantoonbaar maken.

Om een certificaat te halen voor de milieubarometer moet een bedrijf als volgt te werk gaan:

- De milieubarometer moet minimaal twee jaar compleet zijn ingevuld.
- De milieubarometer toont aan dat er in de afgelopen drie jaar of korter ten minste 5% milieuwinst is geboekt.
- Er moet een besparingsplan worden opgesteld.

Voor een overzicht van de volledige eisen om een milieubarometercertificaat te behalen is er een handleiding opgesteld, deze is te vinden op de website van stichting Stimular. (Stichting Stimular, 2014)

Kosten milieubarometer

De milieubarometer is een abonnement, het wordt eenmaal aangeschaft en daarna wordt er per jaar een bedrag betaald om het abonnement te verlengen. De kosten voor het milieubarometer startpakket zijn op dit moment €198,- exclusief BTW. Voor een jaarlijkse verlenging van het abonnement wordt €65,- per jaar gerekend. Daarnaast kan er per milieubarometer abonnement nog een uitbreiding worden gekocht, zodat op één abonnement bijvoorbeeld meerdere vestigingen van een bedrijf apart ingevoerd kunnen worden. De kosten voor één uitbreiding bedragen €65,- en is net zo lang geldig als het hoofdabonnement. Dit zijn de kosten in 2016, de eventueel nieuwe prijzen zijn te vinden op de website van milieubarometer. De gemeente heeft de mogelijkheid om de ondernemers een gratis startpakket aanbieden, de ondernemers moeten verder zelf wel de jaarlijkse kosten betalen, dus 65 euro.

Resultaat milieubarometer

Van de milieubarometer zijn helaas geen exacte cijfers qua resultaat beschikbaar. De milieubarometer maakt de verbruiken en uitstoot van een bedrijf overzichtelijk. Hierdoor kan het bedrijf makkelijker berekenen wat een bepaalde maatregel zou betekenen voor de CO₂ footprint, tevens is de milieubarometer eenvoudig te publiceren, wat bijdraagt aan de transparantie van het bedrijf.

Voor- en nadelen milieubarometer

Een voordeel van de milieubarometer is dat bedrijven gemakkelijk inzicht krijgen in allerlei verbruikscijfers. Daarnaast kan de milieubarometer allerlei data verwerken in tabellen en grafieken waardoor er een gemakkelijk overzicht kan worden gecreëerd. Een ander voordeel is dat de milieubarometer gebruikt kan worden als geldig registratie instrument voor de ISO 14001.

Een nadeel van de milieubarometer is dat het bedrijven tijd kost, het is namelijk een extra administratieve taak om de milieubarometer in te vullen. Daarnaast moeten de bedrijven dit op eigen verantwoordelijkheid doen. Het is bij de milieubarometer niet zo dat er een bijeenkomst wordt georganiseerd om de zo veel tijd waarbij de stand van zaken wordt besproken. Ook zullen de ondernemers jaarlijks voor de milieubarometer moeten betalen, ook al is dit bedrag laag, 65 euro, het kan een drempel zijn voor bedrijven.

5.1.3 Energieloket

Een ander instrument wat gemeenten kunnen gebruiken voor het stimuleren van duurzaam ondernemen is doormiddel van de inzet van een energieloket. Op een energieloket kunnen voornamelijk inwoners, maar soms ook bedrijven terecht met vragen met betrekking tot energiebesparing in de woning (of het bedrijf). Vaak is dit platform digitaal, maar bij sommige gemeenten komt dit ook digitaal voor. Het energieloket is een communicatief instrument.

Wat is het energieloket?

Veel Nederlandse gemeenten hebben al een digitaal energieloket, deze is namelijk onderdeel van het VNG-ondersteuningsprogramma energie 2014-2016. Dit programma is voortgevloeid uit het SER-energieakkoord uit 2013. In het akkoord staat vermeld dat er 3 tot 7 PJ (petajoules)³ aan energiebesparing in de gebouwde omgeving moet worden gerealiseerd. Hiervoor is een pakket aan maatregelen opgesteld, welke gericht is op; voorlichting en bewustwording, vereenvoudiging van financiering en ontzorgen van de woningeigenaar. De uitvoering hiervan is toebedeeld aan regionale uitvoeringsteams. Deze teams hebben een eigen verantwoordelijkheid in de regio, en dienen als ondersteuning voor de gemeenten. In de criteria voor deze regionale ondersteuningsteams is als volgt "Elke alliantie zorgt voor een lokaal aanspreekpunt (energieloket) waar burgers terecht kunnen met vragen over energiebesparing en/of opwekking." (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2014)

Amelander Energieloket

Sinds april 2014 kunnen de inwoners van de Waddeneilanden terecht bij het energieloket. Deze bestaat uit een digitaal en fysiek platform. Inwoners van de eilanden kunnen één keer per maand op het gemeentehuis terecht met vragen over duurzaamheid of energiebesparing. Deze spreekuren worden gehouden door Antoine Maartens van Urgenda, hij is ingehuurd door de 5 Waddengemeenten. Het energieloket van de Waddeneilanden wordt tot 1 juli 2016 gesubsidieerd door deels provinciale subsidie, deels door middelen van de vier Friese Waddeneilanden, momenteel is nog niet bekend hoe het energieloket na 1 juli 2016 wordt doorgezet. (Tiggelen, 2016)

Naast het energieloket voor de Waddeneilanden is per 2016 voor de provincie Fryslân het duurzaam bouwloket opgezet. Het duurzaam bouwloket is een samenwerking van diverse bedrijven en overheden. Het concept van het duurzaam bouwloket bestaat overigens niet alleen in de provincie Fryslân, maar ook nog in 9 andere regio's in Nederland. Op het duurzaam bouwloket kunnen inwoners en ondernemers terecht met vragen over energiebesparing en duurzame energieopwekking. Daarbij is het duurzaam bouwloket een onafhankelijk adviseur tussen de overheid en het bedrijfsleven. Naast het bieden van onafhankelijk advies, organiseert het duurzaam bouwloket ook bijeenkomsten in de buurt. (Duurzaam Bouwloket)

³ 1 petajoule= 275.000 MWh

Kosten energieloket en duurzaam bouwloket

In totaal heeft de Rijksoverheid 3,2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het ondersteuningsprogramma, dit geld wordt verdeeld onder de diverse regio's van Nederland. De gemeente Ameland valt onder de regio Fryslân. Het geld wordt als volgt verdeeld, voor iedere gemeente krijgt de regio een vast bedrag (€ 3970,-), daarnaast wordt er nog een bepaald bedrag per koopwoning gegeven (€0,39 per woning). Voor de regio Fryslân komt dit in totaal uit op ruim € 200.000 vanuit dit budget dient het energieloket betaald te worden, te verwachten valt dat dit volledige budget benodigd is voor het draaien van het duurzaam bouwloket. Deze subsidie is nog tot eind 2016 beschikbaar, hierna dienen de gemeenten het energieloket of duurzaam bouwloket zelf te onderhouden en te financieren.

De Waddeneilanden hebben gezamenlijk ook nog een energieloket, de kosten hiervan zijn de inzet van een aanspreekpunt op de eilanden. De kosten hiervan bedragen van de eilanden samen ongeveer € 70.000 op jaarbasis, de helft wordt tot 1 juli 2016 door een provinciale subsidie gefinancierd, hierna dienen de gemeenten dit zelf te betalen. Als dit naar rato van het inwoneraantal zou worden gedaan, dan zijn de jaarlijkse kosten voor Ameland ongeveer € 25.000 op jaarbasis bedragen.

Resultaat energieloket

Voor het energieloket is het lastig om concreet behaalde resultaten voor de ondernemers weer te geven. Het fenomeen 'energieloket' is tot nu toe voornamelijk gericht op de particuliere woningmarkt. De resultaten die een energieloket in de particuliere markt bereikt kunnen anders zijn dan wanneer het energieloket zich op ondernemers richt.

Voor- en Nadelen energieloket

Voordelen van de inzet van het Duurzaam Bouwloket en met name het Amelander energieloket is dat ondernemers (en ook inwoners) een lokaal aanspreekpunt hebben voor vragen over energiebesparing en duurzame opwekking. En indien gewenst maatwerkadvies kunnen krijgen voor verduurzaming van hun pand. Daarnaast is het Duurzaam Bouwloket online en op een laagdrempelige wijze is er onafhankelijke informatie te vinden over energiebesparing en duurzame opwekking.

Een nadeel van het Duurzaam Bouwloket en het Amelander energieloket is dat de informatie vooral toegespitst is op energiebesparing en duurzame opwekking. Dit is weliswaar een groot aandeel van duurzaam ondernemen, maar er zijn ook nog andere aspecten zoals sociale duurzaamheid en duurzaam inkopen. Verder draait het energieloket en het Duurzaam Bouwloket op een tijdelijke subsidie, welke tot het einde van 2016 beschikbaar is. Wanneer deze subsidie dus stopt, dient het duurzame bouwloket op een andere wijze door de verschillende regio's/gemeenten te worden gefinancierd. Dit is een risico voor de toekomst van het duurzaam bouwloket en Amelander energieloket.

5.2 Juridische beleidsinstrumenten

Bij juridische beleidsinstrumenten wordt er een afspraak gemaakt tussen de overheid en meerdere partijen, welke gericht is op het realiseren van de doelstellingen van de overheid. In dit onderzoek valt handhaving van energiebesparing onder dit type beleidsinstrument.

5.2.1 Handhaving energiebesparing

De gemeente kan duurzaam ondernemen ook verder bevorderen doormiddel van handhaving van energiebesparing op grond van artikel 2.15 van het 'Activiteitenbesluit Wet Milieubeheer'

Wat is handhaving van energiebesparing?

Volgens het 'Activiteitenbesluit Wet Milieubeheer' dienen gebouwen met een minimaal jaarlijks verbruik van 50.000 kWh aan elektriciteit én 25.000 m³ aan gas energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder, verplicht uit te voeren. Dit houdt dus in dat bedrijven met gebouwen met de eerder vernoemde verbruiken, verplicht te worden gesteld om energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of lager uit te voeren. Deze maatregelen staan vernoemd in de lijst erkende maatregelen, welke door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is opgesteld. (Rijksoverheid, 2016)

Hoe wordt het uitgevoerd?

De uitvoering van deze regelgeving dient te worden gedaan door de afdeling milieuhandhaving van de gemeente, welke in sommige gevallen is uitbesteedt aan een centrale provinciale omgevingsdienst. Bij de gemeente Ameland wordt vrijwel alles door de gemeente uitgevoerd, deze regelgeving zal daar dus ook onder vallen. Voor zover bekend wordt er op dit moment nog niet gehandhaafd op deze regelgeving.

In de provincie Groningen is het project 'Energiek Toezicht' opgezet, waarvan in de eerste helft van 2016 een pilot draait in de gemeente Leek. Het project wordt uitgevoerd door de provinciale omgevingsdienst. Hierbij hebben bedrijven en organisaties (profit en non-profit) de keuze tussen een drietal 'menu's' hoe zij kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Het eerste menu is dat ondernemers zelf aan de slag gaan met het doorvoeren van de erkende energiemaatregelen, dit dienen zij voor 1 januari 2017 te hebben doorgevoerd, vervolgens wordt er door de milieuhandhaving gecontroleerd. In het tweede menu worden de ondernemers ontzorgd doormiddel van een energieadviseur. Deze adviseur helpt vervolgens de ondernemer om een plan van aanpak op te stellen voor toepassing van de energiebesparende maatregelen. Het derde menu gaat in op een totaal aanpak, waarbij nog wat extra wordt gedaan dan dat wettelijk verplicht is. Het bedrijf of organisatie neemt dan deel aan een aantal interessante trajecten zoals de milieubarometer of het koploperproject, deze zijn eerder in dit hoofdstuk al nader toegelicht. (Omgevingsdienst Groningen)

Kosten handhaving energiebesparing

Het project wordt in samenwerking met de gemeente georganiseerd. Bedrijven die binnen de categorie vallen worden uitgenodigd voor een startbijeenkomst. Vervolgens gaat men met de bedrijven aan de slag. Voor het gehele project in de gemeente Leek was in totaal € 20.000 begroot (waarvan 75% door de provincie en 25% door de omgevingsdienst) voor in totaal ongeveer 120 bedrijven, dit houdt in dat de kosten voor het project op basis van deze begroting ongeveer € 175 per bedrijf is. Bij een keuze voor 'menu 2' dient het bedrijf of organisatie zelf ook nog een bijdrage van € 800 te betalen, bij menu 3 is dit afhankelijk van het gekozen traject waarvan de kosten in de eerdere paragrafen zijn vermeld. (Huisman, 2015)

Resultaten handhaving energiebesparing

Het handhaven van energiebesparing is nog een relatief nieuwe maatregel. Hierdoor zijn er nog vrij weinig resultaten bekend van wat deze maatregel aan energiebesparing oplevert. Wel is bekend dat bij de pilot in Leek weinig animo voor de startbijeenkomst was. De aanwezige bedrijven waren grotendeels koploper op het gebied van energiebesparing, waardoor veel begeleiding hierin niet noodzakelijk was. Wanneer in de toekomst de handhaving op energiebesparing verder wordt uitgebreid valt te verwachten dat het energieverbruik bij de bedrijven omlaag gaat, doordat de bedrijven verplicht maatregelen moeten nemen. Hoeveel energiebesparing dit voor Ameland zou zijn is moeilijk te bepalen, omdat niet duidelijk is hoeveel bedrijven binnen de categorie van deze wet

vallen. Daarnaast zijn er aparte lijsten met erkende maatregelen voor verschillende sectoren, waardoor dit erg lastig te bepalen is.

Voor- en Nadelen handhaving energiebesparing

Een voordeel van handhaving van energiebesparing is dat de maatregelen wettelijk kunnen worden opgelegd aan bedrijven. Hierdoor zijn deze bedrijven en organisaties verplicht energiebesparende maatregelen door te voeren, overigens is deelname aan dit traject momenteel nog vrijwillig, echter zal dit in de toekomst wel verplicht worden. Daarnaast zijn de kosten voor het project redelijk laag (€ 175 per bedrijf) en kan mogelijk een deel van de kosten door de provincie worden betaald.

Een nadeel van handhaving is dat er weerstand van de ondernemers kan worden verwacht. Uit de QuickScan is onder andere gebleken dat de ondernemers vinden dat er veel wet en regelgeving is waar zij aan moeten voldoen. Een extra handhavingstraject zou tot nog meer weerstand kunnen leiden. Daarnaast worden bedrijven verplicht om investeringen te doen in energiebesparende maatregelen (bijvoorbeeld isolatie of plaatsen van LED-verlichting). Voor bepaalde bedrijven op Ameland zou dit een te grote investering te kunnen zijn om uit te voeren, waardoor zij niet in staat zijn om aan de wet en regelgeving te voldoen.

5.3 Financiële beleidsinstrumenten

Met financiële beleidsinstrumenten krijgt een bepaalde groep een geldelijke steun van de overheid voor het verrichten van een bepaalde activiteit of uitvoering van een bepaalde maatregel. In dit onderzoek vallen de volgende maatregelen onder dit type beleidsinstrument; subsidieverstrekking en uitgifte van leningen.

5.3.1 Subsidies

In het geval van subsidies wordt er door de gemeente of een andere instantie een geldbedrag aan een ondernemer toegekend, om hij/zij te ondersteunen in de plannen voor duurzaam ondernemen.

In het geval van al bestaande subsidies kan de gemeente haar ondernemers doorverwijzen naar deze aanwezige subsidieregelingen. Een overzicht van een deel van de actuele subsidies/regelingen voor duurzame ondernemers is te vinden in bijlage 5. De gemeente kan uiteraard ook zelf een subsidieregeling opstellen voor haar ondernemers. Zo heeft bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam een subsidie voor elektrische voertuigen voor bedrijven, ondernemers kunnen daar maximaal € 5000 subsidie ontvangen op de aanschaf van het elektrische voertuig, een soortgelijke regeling is aanwezig in de provincie Groningen. Buiten deze regeling in Amsterdam zijn er niet meer gemeentelijke subsidieregelingen gevonden voor ondernemers. (Gemeente Amsterdam)

De gemeente Ameland kan ook zo'n dergelijke subsidie instellen. Hierbij kan worden gedacht aan een subsidie voor energiebesparende maatregelen. Dit kan worden bereikt door de al aanwezig energiebesparingssubsidie van de gemeente Ameland, uit te breiden voor ondernemers. Hiervoor dient de daarvoor aanwezig verordening wel te worden aangepast, waarvan de bevoegdheid bij de gemeenteraad ligt. Kosten die door zo'n dergelijke regeling benodigd zijn, is het te verstrekken bedrag aan de ondernemer en de mankracht die benodigd is voor het afhandelen van de aanvragen.

Resultaat subsidie

Van subsidie kan worden verwacht dat de aanvragers een bepaalde energiebesparende maatregel gaan uitvoeren. De besparing die dit oplevert is afhankelijk van wat de aanvrager aanvraagt, en welke maatregelen de gemeente in de subsidieverordening heeft opgenomen.

Voor- en nadelen subsidie

Met het inzetten van een subsidie voor ondernemers wordt de investering die deze ondernemer moet doen lager. Dit kan daardoor net een lokmiddel zijn om toch wél voor een bepaalde investering te kiezen. Nadelig aan een subsidie is dat deze een behoorlijke investering vergt van de gemeente, bij bijvoorbeeld een subsidie van € 3000 per ondernemer, zou de gemeente voor het subsidiëren van 50 bedrijven al € 150.000 moet investeren in een regeling.

5.3.2 Leningen

Naast subsidies heeft de gemeente ook de mogelijkheid om haar ondernemers te ondersteunen doormiddel van het verstrekken van een lening.

Een voorbeeld hiervan is de 'Stimuleringslening'. Dit is een lening welke wordt aangeboden door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Deze lening is door gemeenten of provincies in te zetten om inwoners of bedrijven financieel te ondersteunen voor een tal van werkzaamheden of maatregelen, hierbij kan worden gedacht aan; funderingsproblematiek, bedrijfsverplaatsing, renovatie van een appartementencomplex maar ook verduurzaming van een bedrijf. Bij de Stimuleringslening stopt de gemeente een bepaald bedrag in een fonds, waaruit ondernemers geld kunnen lenen voor bijvoorbeeld verduurzaming van een bedrijf (de gemeente is hier vrij in om criteria in te stellen). Dit te lenen bedrag is tegen een bepaald rentepercentage van minimaal 0,5%. Voor de Stimuleringslening kan tot een bedrag van maximaal € 75.000 worden geleend, dit is door de gemeente zelf te bepalen met een minimumbedrag van € 2500. (SVn, 2016)

Bij de Stimuleringslening dient de ondernemer een aanvraag in bij de gemeente, doormiddel van het indienen van een startformulier. De gemeente beoordeeld vervolgens deze aanvraag, vervolgens is het College van B&W bevoegd de aanvraag voorlopig toekennen of afwijzen. De ondernemer ontvangt van de gemeente vervolgens een toewijzingsbrief, en kan doormiddel van het bijgevoegde startformulier een aanvraag bij SVn indienen. Deze beoordeeld vervolgens de ondernemer op basis van kredietwaardigheid, bij positief resultaat wordt met de ondernemer een overeenkomst afgesloten, waarin vermeld staat, wat hij maandelijks verschuldigd is aan de gemeente. Wanneer deze ondertekend is wordt door SVn een bouwfonds geopend, waaraan de ondernemer declaraties mag indienen tot dat het gestelde limiet is bereikt.

De kosten welke de gemeente heeft zijn een drietal kostensoorten, ten eerste het geld wat in het fonds wordt gestort, echter gaat het hier om een revolverend fonds waardoor het uitgeleende geld na verloop van tijd weer terug komt, en opnieuw voor nieuwe leningen kan worden gebruikt. Ten tweede heeft de gemeente kosten door het jaarlijks betalen van beheervergoedingen, deze bedragen 0,5% van de openstaande leningen op 31 december. Bijvoorbeeld wanneer er op 31 december € 150.000 aan leningen uitstaan, dan zijn de beheerskosten € 750. Daarnaast worden bij het inzetten van geld kapitaallasten gerekend, welke bij een lening vaak rond de 3% bedragen. Een derde kostenpost is de inzet van personeel op de regeling, de aanvraag moet namelijk beoordeeld worden, en er dient een advies naar College uit te gaan. Echter kan de toekenning van een aanvraag ook gemandateerd worden.

Resultaat leningen

Van een lening kan worden verwacht dat de aanvragers een bepaalde energiebesparende maatregel gaan uitvoeren. De besparing die dit oplevert is afhankelijk van wat de aanvrager aanvraagt, en welke maatregelen de gemeente in de verordening heeft opgenomen.

Voor- en nadelen leningen

Een voordeel van leningen evenals bij subsidies is dat de gemeente de ondernemer kan helpen om toch de maatregel uit te voeren. Bijkomend voordeel is dat er bij een lening sprake is van een revolverend fonds, waardoor door aflossingen, weer geld terugvloeit in het fonds en er weer nieuwe leningen kunnen worden versterkt, de jaarlijkse beheerskosten zijn daarbij in de meeste gevallen laag. Een groot nadeel van een lening is dat wanneer een bedrijf failliet gaat de gemeente een van de schuldeisers is, en het dus onzeker is of de gemeente haar geld nog terugkrijgt. Dit is een risico bij het opzetten van een lening als gemeente.

6 Enquête en interviewresultaten

Voor dit onderzoek zijn diverse interviews gehouden met gemeenten en organisaties over Duurzaam Ondernemen deze worden in dit hoofdstuk wordt het resultaat hiervan weergegeven. Daarnaast is er onder de Amelanders ondernemers een QuickScan Duurzaam Ondernemen gehouden waarvan de resultaten ook in dit hoofdstuk worden uitgewerkt.

6.1 Interviewresultaten gemeenten

Het onderzoek is bij de 5 verschillende gemeenten gedaan door middel van het afnemen van een interview. Om het resultaat van deze interviews overzichtelijk te houden is er voor gekozen om per interviewvraag een korte conclusie te schrijven. Deze interviewvragen geven een reflectie van de onderwerpen die in dit onderzoek aan bod komen en maken het mede mogelijk de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden in de conclusie. De interviews met de gemeenten zijn te vinden in bijlage 6.

Vraag 1: 'Krijgen jullie regelmatig vragen van ondernemers over het thema duurzaamheid en energiebesparing/energieopwekking? Zo ja, waar gaan deze vragen meestal over?'

Over het algemeen komen er best wat vragen binnen over duurzaamheid bij de geïnterviewde gemeenten. In het geval van een gemeente worden de vragen niet direct aan de gemeente gesteld maar komen de vragen binnen bij het energieloket. Het is wel zo, stelt een andere gemeente, dat de vragen over deze onderwerpen de afgelopen tijd aan het toenemen zijn. Onder de geïnterviewden blijkt wel dat de meest voorkomende vraag over het thema duurzaamheid gaat over de financiële mogelijkheden die de gemeente kan bieden in de vorm van subsidie voor hetgeen dat de ondernemers van plan zijn.

Vraag 2: 'Hoe benaderen jullie ondernemers meestal?'

Vaak wordt het contact met ondernemers gezocht via de ondernemersverenigingen in de gemeente. Twee gemeenten geven aan dat dit contact ook vaak gebeurt door het brengen van een bedrijfsbezoek. Bij een gemeente kan dit zijn in de vorm van economisch contact of door milieucontroles. Op deze manier kunnen de bedrijven persoonlijk hun vragen stellen aan de gemeente.

Vraag 3: 'Wat is het beeld van de ondernemers in jullie gemeente op het gebied van duurzaamheid?'

Vaak is er wel een groep bedrijven binnen de gemeente bezig met duurzaamheid alleen deze groep vormt nog niet de meerderheid. Men is zich wel bewust van duurzaamheid alleen het in de praktijk brengen verschilt nog heel er per ondernemer. Alleen de gemeente Leeuwarden geeft aan dat ondernemers meer dan gemiddeld met duurzaamheid bezig zijn.

Vraag 4: 'Voert de gemeente extern beleid uit op het gebied van duurzaam ondernemen?'

Drie van de vier geïnterviewde gemeenten geeft aan dat zij een duurzaamheidsbeleid hebben opgesteld. Een gemeente heeft geen duurzaamheidsbeleid opgesteld, wel hebben zij het ambitiemanifest in 2007 ondertekend, hieromheen worden allerlei projecten over dit thema opgezet.

Vraag 5: 'Hoe faciliteren jullie momenteel de ondernemers voor duurzaam ondernemen?'

Er zijn verschillende manieren waarmee de gemeenten ondernemers proberen te faciliteren in duurzaam ondernemen. In drie van de vier gemeenten worden koploperprojecten georganiseerd waaraan bedrijven uit de gemeente aan mee kunnen doen. Daarnaast worden ook verschillende subsidies aangeboden. Een gemeente heeft hiervoor een website waarop onder andere de verschillende subsidiemogelijkheden staan voor ondernemers die de gemeente, de provincie of het rijk bieden. Ook worden er startpakketten aangeboden voor de milieubarometer door de drie gemeenten. Tevens wordt er bij de gemeenten gebruikt gemaakt van loketten zoals het duurzaam bouwloket of het energieloket. Ondernemers kunnen hier terecht voor advies. Tot slot heeft een gemeente er bijvoorbeeld ook voor gekozen om wetgeving aan te passen. Zo hoeven kopers van zonnepanelen geen vergunning meer aan te vragen, dit was eerst wel het geval.

Vraag 6: 'Hebben jullie in het verleden ook al projecten met duurzaam ondernemen gedaan?'

In het verleden zijn bij de geïnterviewde gemeenten weinig projecten gedaan met betrekking tot duurzaam ondernemen. Alleen een gemeente geeft aan in het verleden projecten met betrekking tot dit onderwerp te hebben uitgevoerd, al geven ze aan dat hierover op de gemeentelijke website weinig te vinden is.

Vraag 7: 'Hebben ondernemers ook aantoonbare resultaten behaald op het gebied van duurzaam ondernemen?'

Een gemeente geeft aan dat het energieverbruik van de gemeente is gedaald, alleen vindt men het lastig om dat aan een bepaalde maatregel toe te schrijven. Een andere gemeente geeft aan nog geen concrete aantoonbare resultaten te hebben behaald op het gebied van duurzaam ondernemen.

Vraag 8: 'Is er weerstand bij het stimuleren tot duurzaam ondernemen bij de ondernemers?'

Over het algemeen stuiten de geïnterviewde gemeenten op weinig weerstand bij het stimuleren van duurzaam ondernemen. Veel ondernemers die net rond kunnen komen zitten hier alleen niet op te wachten, omdat zij vooral bezig zijn met rondkomen. Het financiële aspect kan dus een reden zijn om niet duurzaam te gaan ondernemen, daarnaast wordt ook tijd als reden genoemd om niet bezig te gaan met duurzaam ondernemen.

6.2 Enquête en interviewresultaten ondernemers

Het onderzoek wat is uitgevoerd bij een aantal ondernemers op Ameland is opgedeeld in twee onderdelen, namelijk een QuickScan Duurzaam Ondernemen en een aantal open vragen om te achterhalen wat de behoeftes van de ondernemers naar de gemeente zijn en hoe zij de rol van de gemeente zien. Deze paragraaf is dan ook onderverdeeld in twee onderdelen, namelijk het resultaat van de QuickScan Duurzaam Ondernemen en het resultaat van de gestelde open vragen aan de ondernemers. Op 11,12,13 en 19 mei is bij een 14-tal ondernemers op Ameland de QuickScan met de open vragen uitgevoerd, doormiddel van bedrijfsbezoeken.

6.2.1 Resultaat QuickScan Duurzaam Ondernemen

De QuickScan Duurzaam Ondernemen is gebaseerd op de DuOn-scan, welke is ontwikkeld door DZyzzion en geeft voor bedrijven meer duidelijkheid in het duurzaam ondernemerschap. Voor dit onderzoek is een QuickScan van deze DuOn-scan gebruikt. De afgenomen QuickScan bestaat uit vijf onderdelen, namelijk; proces, behoorlijk bestuur, people, planet en profit. Bij elk onderdeel worden een aantal vragen gesteld die vervolgens op een schaal van 1 tot 5 worden beoordeeld. Een score van 1 geldt hierbij als slecht, en een score van 5 is goed. Hoe de bedrijven hierin scoorden werd tijdens de gesprekken aan de hand van beargumentering en voorbeelden beoordeeld. Per onderdeel komt er vervolgens een score uit en de onderdelen samen geven een totaalscore. De score per onderdeel varieert van 0 tot 31 en de totale score kan variëren van 0-130. In bijlage 6 is de volledige QuickScan inclusief scoreblad met benamingen van de scores bijgevoegd.

Tabel 2: De gemiddelde scores van de bedrijven op de afgenomen Quickscan.

Gemiddelde score van alle bedrijven per onderdeel QuickScan		
Onderdeel	Gemiddelde score	Maximaal haarbare score
Proces	14,0	25
Behoorlijk bestuur	22,9	30
People	23,5	25
Planet	17,8	25
Profit	14,1	20
Totale score	92,2	125

Toelichting resultaten

In bijlage 7 is een totaaloverzicht te zien van alle scores per bedrijf. In deze paragraaf wordt bovenstaande tabel kort toegelicht. Zoals te zien is in bovenstaande tabel scoren de bedrijven gemiddeld gezien redelijk laag op het onderdeel proces. Gemiddeld wordt er een score van 14,0 behaald daar waar 25 maximaal haalbaar is. Vooral op het gebied van kennis van MVO en MVO beleid wordt erg laag gescoord (respectievelijk 2,1 en 1,6 punt). Voor wat betreft het MVO beleid is het logisch dat hier meestal laag op gescoord is, omdat de onderzochte bedrijven relatief klein zijn, kan er vaak geen prioriteit worden gegeven aan het opstellen van een MVO beleid. Voor wat betreft het proces kunnen de Amelandse bedrijven dus worden gezien als middenmoters.

Op het onderdeel behoorlijk bestuur scoren de bedrijven gemiddeld 22,9 waar een maximale score van 30 haalbaar is. Dit houdt in dat bedrijven beter scoren als het gaat om het afleggen van rekenschap over MVO, het tonen van transparant en ethisch gedrag en het actief rekening houden met de belangen van de stakeholders. Bij de Amelandse bedrijven viel op dat met name op het gebied van het afleggen van rekenschap nog laag wordt gescoord. Dit is gekoppeld aan een punt uit het onderdeel proces van een MVO beleid, dit houdt in principe ook in dat je rapporteert over wat je doet en wat je wilt bereiken. Aan de hand van de scorelijst kan worden gezegd dat op het onderdeel behoorlijk bestuur gevorderde zijn.

Bij het onderdeel people scoren de bedrijven gemiddeld erg hoog, namelijk 23,5 daar waar maximaal 25 punten gescoord kunnen worden. Dit houdt in dat de bedrijven erg goed bezig zijn met het people aspect van duurzaam ondernemen. Denk hierbij aan het respecteren van mensenrechten, werkomstandigheden, het doen van eerlijk zaken en het tonen van maatschappelijk betrokkenheid. Hier valt op dat ruim de helft van de onderzochte bedrijven de maximale behaalbare score van 25 punten halen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat zaken als eerlijk zaken doen en respecteren van mensenrechten een vanzelfsprekend iets zijn, en veel ondernemers hier dus 5 punten gescoord hebben. Ook doet vrijwel elk bedrijf aan sponsering van lokale verenigingen en activiteiten, dit kan worden gelinkt aan de 'eilandcultuur'. Voor wat betreft people kan worden gezegd dat de bedrijven als koploper kunnen worden aangemerkt.

Bij het onderdeel planet wordt gemiddeld gezien gevorderd gescoord. Gemiddeld scoren de bedrijven samen 17,8 punten waarbij er maximaal 25 behaald kunnen worden. Het onderdeel planet heeft te maken met het meten en verbeteren van milieuprestaties, het bewust omgaan met afval en het bijdragen aan verbetering van het natuurlijk milieu enzovoort. Met name op het meten van milieuprestaties en deze voortdurend blijven verbeteren wordt gemiddeld laag gescoord. Aan de hand van de gemiddelde score kunnen de onderzochte bedrijven op het gebied van planet als gevorderde worden aangemerkt.

Op het laatste onderdeel, profit, scoren de bedrijven gemiddeld 14,1 waarbij ze maximaal 20 kunnen scoren. In dit onderdeel konden de bedrijven aangeven of ze het eens of oneens waren met een bepaalde stelling. Op de meeste scores komen de bedrijven op 3 punten uit, wat inhoudt dat men in de meeste stellingen neutraal staat.

De totale gemiddeld score is 92,3 dit houdt in dat de bedrijven waarbij de QuickScan is afgenomen gemiddeld de score van 'gevorderde' hebben behaald. In totaal varieert de score tussen 83 en 105 punten, hierdoor vallen de onderzochte bedrijven in verschillende categorieën. In totaal worden 8 bedrijven (57%) volgens de gehanteerde meetwijze aan, de overige 6 bedrijven (43%) zijn koplopers in het geval van dit onderzoek.

Er kan dus worden geconcludeerd dat de onderzochte bedrijven op een goede weg zijn richting het duurzaam ondernemen. Per onderdeel zijn hierin echter wel verschillen op te merken. Vooral op gebied van het proces en planet is nog een verbeterslag te maken, hierin lopen verschillende bedrijven achter.

6.2.2 Onderzoeksresultaat open vragen

In het totaal zijn er vijf open vragen gesteld aan de geïnterviewde ondernemers. Om het resultaat zo overzichtelijk mogelijk te houden is er wederom voor gekozen om per open vraag een conclusie te schrijven.

Vraag 1: 'Bent u bereid om duurzaam te ondernemen, zo ja/nee waarom?'

Op deze vraag wordt door iedere ondernemer hetzelfde antwoord gegeven namelijk, ja. De ondernemers hebben allemaal een verschillende onderbouwing voor het gegeven antwoord, maar de meeste ondernemers geven ook aan dat duurzaam ondernemen de toekomst is, en dat iedere ondernemer in de toekomst wel duurzaam moet gaan ondernemen. De ondernemers zijn zich bewust van de stijgende energiekosten, het opraken van de fossiele brandstoffen en impact die de mens heeft op de aarde. Daarnaast geeft een ondernemer ook aan dat de markt hierom vraagt en een andere ondernemer geeft aan dat duurzaam ondernemen ook financieel aantrekkelijk is. Kortgezegd is elke geïnterviewde ondernemer wel bereid om duurzaam te ondernemen, vaak vanuit het standpunt dat het wel moet in de toekomst maar ook veel vanuit de intrinsieke motivatie.

Vraag 2: 'Wat heeft u in uw bedrijf al gedaan aan energie en/of waterbesparing?'

Elke geïnterviewde ondernemer heeft wel iets aan energie en/of waterbesparing gedaan. Vaak is er gekozen om normale verlichting te vervangen door LED verlichting, en daarnaast zijn vijf van de veertien ondernemers ook al bezig geweest met het toepassen van isolatie. Ook hebben vijf van de veertien ondernemer al zonnepanelen geplaatst. Dit is officieel geen besparing, maar het plaatsen van zonnepanelen is wel meegenomen omdat er wel wordt bespaard op afgenomen 'grijze' energie. De ondernemers zijn dus al bezig toepassen van energiebesparende maatregelen. Voor water besparing zijn minder technische maatregelen toegepast, de ondernemers geven aan zo bewust mogelijk met het water om te gaan. Vier ondernemers hebben daadwerkelijk technische aanpassingen gedaan om te besparen op water, dit de bedrijven die veel water verbruiken en voor wie het ook zichtbaar effect heeft namelijk de hotels en groepsverblijven.

Vraag 3: 'Wat is uw huidige beeld van de communicatie van de gemeente richting de bedrijven over duurzaamheid en duurzaam ondernemen?'

Over het algemeen vinden de geïnterviewde de communicatie van de gemeente richting de bedrijven matig. Twee van de veertien ondernemers geven echt concreet aan dat de communicatie richting bedrijven goed is over duurzaamheid en duurzaam ondernemen. Daarnaast vinden vier van de veertien ondernemers dat de communicatie over de twee onderwerpen relatief weinig is. Zo willen twee ondernemers graag zien dat bedrijven meer worden betrokken bij projecten van de gemeenten. Daarnaast geeft een van de ondernemers aan dat de gemeente met concrete voorbeelden moeten komen en een kostenplaatje van hoe een project elders verlopen is, Antoine Maartens is iemand die dit goed kan laten zien gaf de ondernemer aan. Een van de ondernemers gaf ook aan dat de communicatie en subsidies te veel gericht zijn op particulieren in plaats van de ondernemers. Er wordt door één ondernemer ook aangegeven dat hij weet dat er inloopavonden zijn over dit thema en dat je daar als ondernemer ook heen kunt gaan, maar dan moet je dit als ondernemer wel weten en doen. De gemeente Ameland zou dus nog veel kunnen verbeteren wat betreft de communicatie over duurzaamheid en duurzaam ondernemen richting de bedrijven toe.

Vraag 4: 'Wat verwacht u van de gemeente in het stimuleren van duurzaam ondernemen bij de Amelanders ondernemers?'

Deze vraag wordt ook heel verschillende beantwoord. Vier ondernemers geven aan dat de gemeente meer informatie over dit onderwerp zou kunnen verstrekken. Bijvoorbeeld over hoe je begint met zonnepanelen, hoe werkt een PV-installatie en wat zijn de randvoorwaarden. Daarnaast gaf een ondernemer aan dat de gemeente met de bedrijven om tafel zou kunnen gaan om samen met de ondernemers te bespreken over hoe het laatste deel van de ambitie van de gemeente Ameland gerealiseerd kan worden. Hiervoor moet de gemeente wel met een duidelijke visie komen gaf de ondernemer aan. Daarnaast gaf een ondernemer aan dat de gemeente een actieve voorttrekkersrol moet aannemen in combinatie met een stevig eisenpakket die bijvoorbeeld in de bouwvergunning worden toegepast. Voor brandveiligheid zijn er namelijk hele strenge eisen opgenomen, maar voor duurzaamheid zijn er geen (strenge) eisen. Daarnaast gaf een van de ondernemers aan dat de gemeente ook op bedrijfsbezoeken kan gaan omdat je zo pas echt komt te weten wat er bij de bedrijven speelt en je dan pas echt goed advies kunt geven. Ook wordt verwacht dat de gemeente zelf veel kennis heeft van MVO en duurzaamheid. Tot slot verwacht een ondernemer ook meer vanuit de gemeente wat betreft afvalverwerking. Momenteel wordt het voedsel afgevoerd als restafval, dit kan beter.

Vraag 5: 'Van wie verwacht u advies voor duurzaam ondernemen?'

Op deze vraag blijkt dat de meeste ondernemers wel vaak hetzelfde antwoord gegeven, namelijk dat ze advies verwachten vanuit de overheid, de gemeente dus. Daarnaast geven er ook een groot aantal ondernemers aan dat je als ondernemer ook zelf onderzoek moet doen naar de mogelijkheden voor duurzaamheid en duurzaam ondernemen. Drie ondernemers verwachten ook vanuit de hoofdorganisatie advies als het om duurzaam ondernemen gaat. Een ondernemer geeft aan dat ze wel onafhankelijk advies verwachten vanuit de gemeente en geen verkooppraatjes van bedrijven die hun systemen proberen te verkopen. De gemeente moet een duidelijk onafhankelijk advies kunnen geven. Daarnaast zijn er ook drie bedrijven die aangeven dat een goede samenwerking tussen de AEC en de gemeente goed zou kunnen zijn voor de basis van goed advies. Een bedrijf verwacht vanuit de gemeente juist ondersteuning van de legale activiteiten, vergunningen e.d. De geïnterviewden verwachten over het algemeen dus vooral (onafhankelijk) advies vanuit de gemeente in combinatie met eigen research over het onderwerp.

7 Multi Criteria Analyse van de maatregelen

Om tot een goed advies van dit onderzoek te komen dient er een MCA (Multi Criteria Analyse) te worden uitgevoerd. Een MCA geeft inzicht in het maken van keuzes, in dit geval dus welke instrumenten de gemeente Ameland het beste kan inzetten om duurzaam ondernemen onder de Amelander ondernemers te stimuleren. Bij een MCA worden verschillende criteria beoordeeld en gewogen, wat vervolgens leidt tot een eindbeoordeling. Hiervan wordt een overzichtelijke rangschikking gemaakt waaruit een aantal instrumenten kunnen worden gekozen.

7.1 Instrumenten, criteria en weging

Zoals in hoofdstuk 5 vermeld zijn er een aantal beleidsinstrumenten die een gemeente kan inzetten, namelijk; koploperproject/koploperkans, milieubarometer, energieloket, handhaving en financiering. Al deze instrumenten worden onderworpen aan een aantal criteria, namelijk;

- Aansluitend bij de ambitie om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn.
- Passend bij de wensen van de Amelander ondernemers.
- Passend binnen het beleid en de eisen van de gemeente Ameland.
- Benodigde mankracht voor uitvoeren van het instrument.
- Kosten van het instrument.

Deze bovengenoemde criteria dienen een weging te krijgen op basis van het belang voor het oplossen van het gestelde probleem. Deze zal voor de MCA als volgt zijn;

Tabel 3 Weging criteria MCA instrumenten

Criteria:	Weging:
Ambitie 2020	0,15
Ondernemers	0,25
Gemeente	0,25
Mankracht	0,15
Kosten	0,20
Totaal	1,00

Zoals in bovenstaande tabel te zien is, hebben de criteria ondernemers en gemeente hier de zwaarste weging gekregen. Deze twee groepen zijn tenslotte de twee belangrijkste partijen binnen dit proces. Daarnaast zijn kosten ook van belang voor de uitvoering van deze doelstelling, er zijn weliswaar gelden voor de gemeente Ameland vanuit de provincie Fryslân, echter zullen veel regelingen eind 2016 aflopen. Dit zou betekenen dat de gemeente Ameland veel maatregelen zelf moet bekostigen. De laagste weging is gegeven aan de ambitie in 2020 en de mankracht, dit zijn wel belangrijke factoren, maar in dit onderzoek is het bieden van een passende oplossing voor onze probleemstelling belangrijker dan deze factoren.

Uit al deze criteria volgt uiteindelijk een eindbeoordeling welke zal worden gevormd op basis van de criteria. Om een duidelijke beoordeling te geven worden de criteria aangegeven met --, -, 0+ en ++ en de eindbeoordeling met een cijfer van 0 tot 10. Hier geldt een 0 of – als laagst haalbaar en een 10 of ++ als hoogst haalbaar. Om de plusjes en minnetjes te vertalen naar een cijfer voor de eindbeoordeling worden deze ook gekoppeld aan een cijfer, welke als volgt zijn;

Tabel 4 Puntentelling eindbeoordeling

Beoordeling:	Punten:
--	0
-	2,5
0	5
+	7,5
++	10

Om per criteria tot een beoordeling te komen dienen er voorwaarden te worden gesteld aan een bepaalde beoordeling. Een overzicht van deze voorwaarden is aan te treffen in bijlage 8.

7.2 Multi Criteria Analyse

In de vorige paragraaf is de weging en beoordeling van de diverse criteria vastgesteld. In bijlage 10 zijn hiervoor een aantal voorwaarden opgesteld. Op basis van deze voorwaarden is de volgende MCA opgesteld;

Tabel 5 MCA instrumenten Duurzaam Ondernemen

Instrument:	Weging	Koploperproject	Milieubarometer	Energieloket	Handhaving	Subsidie	Lening
Ambitie 2020	0,15	+	0	+	+	+	+
Ondernemers	0,25	++	-	++	-	++	0
Gemeente	0,25	+	0	++	0	0	+
Manuren	0,15	0	++	0	-	+	+
Kosten (excl. Manuren)	0,20	-	++	--	++	--	0
Eindbeoordeling		6,8	6,1	6,9	5,4	6,0	6,4

Zoals in bovenstaande tabel te zien is zijn de best scorende opties het aanbieden van leenmogelijkheden, continuering van het energieloket en opzetten van een koploperproject. De reden hoe tot deze keuzes is gekomen, zal nu per instrument worden toegelicht.

De inzet van het energieloket is als hoogste uit de MCA gekomen met een gemiddelde beoordeling van een 6,9. Dit komt mede doordat deze aansluit bij de wensen en behoeftes van zowel de ondernemers als van de gemeente Ameland. Uit het onderzoek bij de ondernemers bleek namelijk dat zij onafhankelijk advies verwachten van de gemeente. Het energieloket wordt geïnitieerd vanuit de gemeente waarbij een onafhankelijk persoon wordt ingehuurd, deze persoon kan de ondernemers van Ameland vervolgens advies geven. Een energieloket past ook goed bij het beleid van de gemeente Ameland. Zij organiseert graag de initiatieven vanuit de gemeente, bij het energieloket is dit het geval. Een nadeel aan het inzetten van het energieloket is dat de kosten relatief hoog zijn, deze worden geschat op € 25.000 op jaarbasis. Dit aspect scoort dan ook lager in de MCA.

Een ander instrument wat hoog scoorde in de MCA is het koploperproject met een gemiddelde beoordeling van een 6,8. Deze score wordt bereikt mede doordat deze goed aansluit bij de Amelandse ondernemers. Zoals in de vorige alinea al vermeld is willen deze onafhankelijk advies van de gemeente. In een koploperproject wordt een onafhankelijke adviseur ingehuurd, die met de ondernemers projectmatig aan de slag gaat met duurzaam ondernemen. Nadeel van een koploperproject is dat de kosten voor een koploperproject hoog zijn, namelijk € 4000 per deelnemer, waarvan meestal € 1000 aan de ondernemer zelf gevraagd wordt. Verder vraagt een koploperproject relatief veel tijdsinvestering, al wordt deze extern uitbesteedt, wat opgenomen is in de kosten.

Ook het aanbieden van leenmogelijkheden scoorde goed in de MCA dit instrument haalde een gemiddelde beoordeling van een 6,4. Met een lening kunnen ondernemers worden geholpen om alsnog een bepaalde investering te doen, wat uit eigen middelen niet zou lukken. Deze maatregel past goed bij de rol die de gemeente Ameland kan nemen, door de ondernemers te faciliteren met behulp van een lening voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Subsidies scoren lager in deze MCA vooral doordat de kosten hiervan hoger liggen, daar waar een lening enkel kapitaallasten kosten zijn en het overige geld revolveerd.

De instrumenten welke minder goed uit deze MCA naar voren waren gekomen zijn het ter beschikking stellen van de milieubarometer en handhaving op energiebesparing. Voor wat betreft de milieubarometer vergt deze meer administratieve last bij de ondernemers, hierdoor wordt minder snel gekozen voor dit middel, hierdoor is de kans groot dat dit instrument op Ameland niet zal aanslaan. Een pluspunt is dat de kosten voor het inzetten van dit instrument laag zijn (180 euro per ondernemers) en dat er geen personele inzet wordt vereist. Het handhaven op energiebesparende maatregelen scoort het laagst in deze MCA en scoort zelfs onvoldoende met een 5,4. Voordelen aan handhaving zijn dat er wordt bijgedragen aan de ambitie 2020, doordat bedrijven worden verplicht minder energie gaan verbruiken door het nemen van energiebesparende maatregelen. Verder zijn de kosten om dit instrument laag om in te zetten. Maar er zijn ook veel zwaarwegende nadelen aan handhaving. Dit past namelijk niet bij de Amelandse ondernemers, dit blijkt uit de gesprekken met de ondernemers die niet positief tegenover extra handhaving staan. Verder vraagt handhaving meer personele inzet, wat ook dus een lage beoordeling in de QuickScan krijgt.

8 Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk zal op basis van het onderzoek en de gevonden resultaten een antwoord worden gegeven op de hoofdvraag en deelvragen. In de discussie zal dieper op de resultaten van het onderzoek worden ingegaan.

8.1 Conclusie

Het doel van dit onderzoek is om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag

‘Wat zijn de beste manieren waarop de gemeente Ameland kan faciliteren in het proces van ondernemers op Ameland om duurzaam te gaan ondernemen, en zo de doelstelling om in 2020 een energieneutraal eiland te zijn te realiseren en is dit haalbaar?’

Om een goed beeld van het energieverbruik van de ondernemers op Ameland te krijgen is deze geanalyseerd en is er naar de huidige duurzame opwekking gekeken, daarnaast zijn een aantal opties gegeven om het doel van 2020 te bereiken. Hieruit bleek dat op Ameland bijna 25 miljoen kWh per jaar aan stroom wordt verbruikt, waarvan ongeveer 70% door de in totaal 490 ondernemingen wordt verbruikt. Voor gas is dit bijna 8 miljoen m³ per jaar, waarvan ruim 50% door de bedrijven wordt gebruikt. Van dit alles wordt voor wat betreft de stroom op dit moment ongeveer 24% van de stroom van de ondernemers duurzaam lokaal opgewekt. Om in 2020 dit doel te behalen is het goed om aan energiebesparing te doen, en om vervolgens het resterende verbruik duurzaam op te wekken met zonnepanelen. Dit is ook in lijn met de Trias Energetica. Indien er 15% energiebesparing wordt gerealiseerd, moet er alleen voor de Amelandse ondernemers nog 2 keer het huidige zonnepark worden aangelegd. Gas wordt nog niet duurzaam opgewekt, om dit duurzaam opgewekt moet er voor een deel overgegaan op elektriciteit of door gebruik van geothermie. Doordat er niet voldoende biomassa op Ameland is, is biogas slechts op kleine schaal van toepassing. Bij overschakeling van gas naar stroom moet er rekening worden gehouden dat het elektriciteitsverbruik zal stijgen, en er dus meer opgewekt dient te worden.

In de interviews met de vier verschillende gemeenten kwam naar voren dat er best wat vragen binnen komen over het thema duurzaamheid. Daarnaast zijn de bedrijven binnen de gemeente zich bewust van duurzaamheid, maar de groep die zich bezig houdt met duurzaamheid vormt nog niet de meerderheid binnen de geïnterviewde gemeenten. Over het algemeen stuiten de geïnterviewde gemeenten ook op weinig weerstand bij het stimuleren van duurzaam ondernemen, alleen bedrijven die financieel net rond kunnen komen staan vaak wat minder positief tegenover duurzaam ondernemen. Het is wel duidelijk dat duurzaamheid en duurzaam ondernemen steeds meer aandacht komt bij de ondernemers. Bij de gemeenten worden de ondernemers op verschillende manieren gefaciliteerd in duurzaam ondernemen, onder andere door het opzetten van een koploperproject of door het aanbieden van een startpakket milieubarometer.

Uit de afgenomen QuickScan blijkt dat de onderzochte ondernemers op een goede weg zijn met duurzaam ondernemen. Echter op het onderdeel proces en plan valt nog een grote winst te behalen. Op het people aspect van duurzaam ondernemen scoren de ondernemers hoog. Bij het onderdeel profit geeft de meerderheid van de ondernemers aan ‘neutraal’ te zijn. Dit houdt in dat zij zowel geen profit voor- als nadeel ondervinden aan de manier waarop zij nu duurzaam ondernemen. Over het algemeen kan worden gezegd dat de onderzochte ondernemers gevorderd zijn in het duurzaam ondernemerschap.

Uit de interviews kan worden geconcludeerd dat elke onderzochte ondernemer wel bereid is om duurzaam te gaan ondernemen. Zij geven ook aan de noodzaak hiervan in te zien. Ze verwachten wel dat het onafhankelijke advies over duurzaam ondernemen vanuit de gemeente Ameland komt. Ook wordt er aangegeven door enkele ondernemers dat zij graag een samenwerking tussen de Ameland Energiecoöperatie en de gemeente zien. Daarnaast gaven er ook 2 bedrijven aan meer betrokkenheid te willen tussen de gemeente en de bedrijven.

Uit de MCA-analyse blijkt dat het energieloket, koploperproject en leningen het meest geschikt zijn voor de gemeente Ameland om te faciliteren in duurzaam ondernemen. Dit is met name geconcludeerd op basis van de vraag naar onafhankelijk advies vanuit de gemeente door de ondernemers, en de wens van de gemeente dat ondernemers meer voorbereid met vragen over duurzaamheid bij de gemeente komen.

Om terug te komen op de hoofdvraag kan de gemeente Ameland het best kiezen voor faciliteren met communicatieve beleidsinstrumenten, zoals het energieloket en koploperproject. Uit de MCA blijkt dat dit het meest gunstig is. Verder kan financiering doormiddel van leningen helpen om duurzaam ondernemen nog een extra stimulans te geven. Op basis van de gevonden resultaten zal voor duurzaam ondernemen bij de onderzochte ondernemers genoeg draagvlak zijn.

Als Ameland wordt vergeleken met het Nederlands gemiddelde qua duurzame energie, doet Ameland het veel beter. Echter om terug te komen op de vraag of het haalbaar is om in 2020 energieneutraal te zijn, kan er worden gezegd dat dit niet realistisch. Uit de gegevens blijkt dat op Ameland nog 76% elektriciteit niet duurzaam is, en dat dit voor gas bijna 100% is. Dit houdt in dat alle ondernemers op Ameland moeten werken aan energiebesparing met bijvoorbeeld een koploperproject, er nog een aantal keer het huidige zonnepark moet worden aangelegd en bijna 100% van het gasverbruik nog moet worden verduurzaamd. Dit vergt veel tijd en geld en daarom is het niet realistisch om in 2020 energieneutraal te zijn.

8.2 Discussie

In dit onderzoek hebben wij ons gericht op een geselecteerd deel van de Amelandse ondernemers, deze zijn geselecteerd met de gemeente Ameland. Van deze ondernemers mag worden aangenomen dat zij meer bezig zijn met duurzaam ondernemen dan de overige ondernemers op het Ameland. Daarom kunnen de resultaten van de QuickScan niet een-op-een worden gebruikt om een conclusie over alle ondernemers van Ameland te trekken, maar alleen over de geselecteerde ondernemers. Echter is de hoofdvraag in dit onderzoek hoe de gemeente haar ondernemers kan faciliteren in duurzaam ondernemen, de eerste groep die zich hierbij voelt aangesproken zijn wel de ondernemers die al bezig zijn met duurzaam ondernemen.

Voor het onderzoek waren er op voorhand 34 bedrijven geselecteerd, een deel van deze bedrijven hebben wij in het onderzoek niet kunnen bereiken, hadden geen interesse of waren te druk waardoor uiteindelijk 'slechts' 14 bedrijven overbleven. Doordat er een selectief deel van de ondernemers voor dit onderzoek is gebruikt, kunnen er hieruit geen algemene conclusies worden getrokken.

Daarnaast zijn de interviews die zijn afgenomen bij de vijf gemeenten niet bedoeld om conclusies te kunnen trekken over hoe 'booming' het thema duurzaamheid of duurzaam ondernemen is binnen gemeenten in Nederland. Daarnaast kan er ook niet worden geconcludeerd dat ondernemers in het algemeen geïnteresseerd zijn in duurzaamheid of duurzaam ondernemen. De interviews dienden meer als informatie over hoe een aantal gemeenten duurzaamheid en duurzaam ondernemen momenteel binnen hun gemeente ervaren en wat ze bijvoorbeeld doen om de ondernemers in hun gemeente te faciliteren. Deze informatie diende vooral voor het opdoen van ideeën om mogelijk in dit verslag te kunnen toepassen.

Verder zijn voor het analyseren van het energieverbruik van Ameland gegevens uit 2013 gebruikt. Dit omdat dit de meest recente gegevens van de zakelijke aansluitingen op het eiland waren. Van het totale energieverbruik is bekend dat deze na 2013 het elektraverbruik al met 4% is afgenomen in 2014 en het gasverbruik met 6% gestegen in 2014. Door deze andere waarden kan ook het verbruik van de bedrijven op Ameland zijn veranderd. Hierdoor kan de uitkomst van de opties voor energieneutraal in 2020 iets anders uitvallen wanneer meer actuele gegevens worden gebruikt.

Uit de Multi Criteria Analyse zijn het koploperproject, energieloket en leningen als beste naar voren gekomen. Hierbij komt het energieloket qua cijfer hoger uit dan het koploperproject, ondanks dat naar onze mening het koploperproject meer effect heeft dan enkel de inzet van een energieloket. Dit kan in de MCA worden beïnvloed door de verschillende maatregelen aan te duiden met (energie)besparing per benodigde investering, helaas is deze specifieke informatie van de onderzochte maatregelen niet beschikbaar.

9 Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek zullen in dit hoofdstuk aanbevelingen worden gegeven voor de Gemeente Ameland. De aanbevelingen gaan over het voortzetten van het energieloket, de uitvoering van een koploperproject en financieringsmogelijkheden.

9.1 Voortzetten energieloket

Uit de MCA en de conclusie bleek dat het voortzetten van het energieloket het beste aansluit met de wensen en eisen van de ondernemers en de gemeente Ameland. Het aanbieden van het duurzaam bouwloket is daarom ten eerste aan te bevelen. De ondernemers zien graag ook rechtstreeks advies, waardoor is aan te bevelen om de huidige vorm voort te zetten.

Wat de gemeente Ameland moet doen is in gesprek gaan met de partners van het huidige duurzaam bouwloket. Deze wordt namelijk tot het einde van 2016 nog gefinancierd door het VNG ondersteuningsprogramma, maar hierna zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor het operationeel houden van het energieloket. Door samen te werken met de huidige partners van het duurzaam bouwloket, kan er tot een gezamenlijke aanpak voor de komende jaren worden gekomen, waardoor de kosten mogelijk ook lager uitvallen dan gepland. Daarbij is het belangrijk dat ook thema's als duurzaam ondernemen in het energieloket wordt opgenomen. Zoals aangegeven zien de ondernemers graag een onafhankelijk advies van de gemeente, daarom zou het goed zijn om de huidige adviseringsmogelijkheid van te behouden. Hierin is het ook belangrijk dat Ameland hierin gezamenlijk met de andere Waddeneilanden optreedt, waardoor ook hierin de kosten lager kunnen uitvallen dan wanneer Ameland dit geheel zelf moet bekostigen.

De rol die de gemeente dus neemt bij het voortzetten van het energieloket is de rol van onafhankelijk adviseur. Hierbij moet de gemeente ervoor zorgen dat er een persoon is die bedrijven kan helpen met hun vragen en ze voorziet van onafhankelijk eerlijk advies op het gebied van duurzaamheid en duurzame energie.

9.2 Uitvoeren koploperproject

De tweede aanbeveling aan de gemeente Ameland is de uitvoering van een koploperproject met een aantal geselecteerde (onderzochte) enthousiaste ondernemers.

De uitvoering van een koploperproject kan er voor zorgen dat duurzaam ondernemen naar een hoger niveau wordt gebracht. Door een mogelijke samenwerking met het bedrijf DZyzzion kunnen ondernemers punten waarop ze in dit onderzoek nu minder goed scoren, zoals op de QuickScan onderdelen Proces en Planet, verbeteren. Vooral door het verbeteren van het onderdeel proces van duurzaam ondernemen kan ervoor gezorgd worden dat er een 'systeem' wordt ingevoerd bij de ondernemers waarbij men bezig gaat met continue verbetering binnen het bedrijf. Het blijkt namelijk dat bij de onderzochte ondernemers het bijhouden van het energieverbruik en continue verbeteren nog niet voldoende is en dat hierop winst geboekt kan worden. Hiermee kan er dus uiteindelijk ook winst kunnen worden geboekt op het terugdringen van het energieverbruik van Ameland en daarmee dichterbij de doelstelling van de gemeente te komen om een energieneutraal eiland te worden.

Daarnaast is het koploperproject een project dat al meerdere malen is uitgevoerd in verschillende gemeenten, waardoor het koploperproject een ervaren project is. De gemeente Ameland zou daarom andere gemeente kunnen vragen naar hun bevindingen/resultaten van het koploperproject. Dit zou ook een positief effect kunnen hebben bij het werven van deelnemers aan het koploperproject in de gemeente Ameland. De bevindingen en resultaten van bedrijven en gemeenten waar het koploperproject al eens is uitgevoerd zouden kunnen worden gebruikt om aan

te tonen dat er aantoonbaar resultaat is behaald met het koploperproject. De gemeente zorgt bij het koploperproject vooral voor de organisatie, het werven van de bedrijven en de mogelijke financiering. Het bedrijf dat de ondernemers begeleid, in dit geval DZyzzion zorgt voor de kennis op het gebied van duurzaam ondernemen. Het voordeel hiervan is dat het bedrijf gespecialiseerd is in duurzaam ondernemen en veel ervaring heeft met het begeleiden van bedrijven hierin.

9.3 Financieringsmogelijkheden

De derde aan te bevelen optie is het onderzoeken naar financieringsmogelijkheden vanuit de gemeente Ameland aan haar ondernemers. Zoals in de conclusie aangegeven kan dit vaak nog een extra ondersteuning aan de ondernemer zijn om een bepaalde maatregel uit te voeren.

Hierin is het aan te bevelen dat de gemeente Ameland twee dingen doet. Het eerste is dat goed in kaart wordt gebracht wat de huidige subsidie en leenmogelijkheden voor ondernemers zijn. Dit dient in een eenvoudig overzicht op de website en/of het energieloket te worden geplaatst, en moet makkelijk vindbaar zijn. Ten tweede kan de gemeente ook onderzoeken naar hoe zij de ondernemers zelf financieel kan ondersteunen. Daarbij is aan te bevelen dat dit doormiddel van een lening zal plaatsvinden. Een voordeel bij een lening is dat de gemeente het geld tijdelijk beschikbaar stelt in een fonds, wat vervolgens door aflossingen weer terug komt in een fonds, en dat de kosten enkel de kapitaallasten zijn. Het is daarom aan te bevelen dat de gemeente Ameland in gesprek gaat met SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) voor het eventueel instellen van een leningsmogelijkheid voor de Amelandse ondernemers.

De gemeente zorgt bij deze aanbeveling dus puur voor het bieden van aantrekkelijke financieringsmogelijkheden waardoor de drempel voor ondernemers om duurzame investeringen te maken verlaagd wordt.

Bibliografie

- A7WESTERGO. (2016, Mei 29). *Initiatief en samenwerkingspartners*. Opgehaald van [www.koploperproject.nl](http://www.koploperproject.nl/wat-dit-project/initiatief-en-samenwerkingspartners/): <http://www.koploperproject.nl/wat-dit-project/initiatief-en-samenwerkingspartners/>
- A7Westergo en PiWeb. (2016, juli 6). *Koploperproject Kans: samen duurzaam ondernemen*. Opgehaald van [www.koploperproject.nl](http://www.koploperproject.nl/kans/): <http://www.koploperproject.nl/kans/>
- Abucon. (sd). *Biogasinstallatie*. Opgeroepen op April 25, 2016, van Abucon: <http://www.abucon.nl/?p=27>
- Albreco. (sd). *Gesloten WKO systeem*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van Albreco: <http://www.albreco.nl/gesloten-wko-systeem-400-voordeliger-dan-open/>
- Antoine Maartens. (2016). Branche Ameland. Ameland Energieket.
- Beek, K. (2015, Maart 27). *Wanneer ga jij van het gas af?* Opgeroepen op April 18, 2016, van Sargasso: <http://sargasso.nl/wanneer-ga-gas-af/>
- Carroll, A. B. (1991). *The pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the moral management of Organizational Stakeholders*.
- CBS. (2016, Augustus 23). *Verbruik hernieuwbare energie toegenomen*. Opgehaald van Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/21/verbruik-hernieuwbare-energie-toegenomen-naar-5-8->
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015, januari 1). *Vestigingen van bedrijven, bedrijfstak, gemeenten*. Opgeroepen op maart 17, 2016, van CBS: [http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81575ned&D1=0&D2=1,4-9,13,15-16,18-19,21-25&D3=115&D4=\(I-2\)-I&VW=T](http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81575ned&D1=0&D2=1,4-9,13,15-16,18-19,21-25&D3=115&D4=(I-2)-I&VW=T)
- de Vries, J. (2016, Maart). (B. R. Visser, & J. Smits, Interviewers)
- Duurzaam Bouwloket. (sd). Opgeroepen op Mei 11, 2016, van Duurzaam Bouwloket: <http://www.duurzaambouwloket.nl/fryslan>
- Duurzame-Energiebronnen.nl. (2014). *Biomassa energie en biomassakachel*. Opgeroepen op April 25, 2016, van Duurzame-Energiebronnen: <http://www.duurzame-energiebronnen.nl/biomassa.php>
- Dyizzion. (2016, januari 14). Toekomstbestendig ondernemen ... het koploperproject.
- EAZwind. (sd). *Product*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van EAZ wind: <http://www.eazwind.com/nl/product/>
- Fortis Wind Energy. (sd). *Small Windturbines*. Opgeroepen op April 5, 2016, van Fortis Wind Energy: <http://fortiswindenergy.com/small-wind-turbines/>

- Gemeente Amsterdam. (sd). *Subsidies duurzaamondernemen*. Opgeroepen op Juni 2, 2016, van Gemeente Amsterdam: <https://www.amsterdam.nl/ondernemen/duurzaam-ondernemen/subsidies-duurzaam/>
- Geothermie.nl. (sd). *Soorten Geothermie*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van Geothermie: <http://geothermie.nl/geothermie/soorten-geothermie/>
- Huisman, O. (2015). *Projectvoorstel: Pilot Leek*. Veendam: Omgevingsdienst Groningen.
- International Organisation for Standardization. (2010). *ISO 26000:2010*. ISO.
- JRC. (sd). *Photovoltaic Geographical Information System*. Opgeroepen op April 2, 2016, van JRC European Commission: <http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/apps4/pvest.php>
- Kadaster. (2015). Opgeroepen op Maart 29, 2016, van Kadasterdata: <http://www.kadasterdata.nl>
- Kennislink. (sd). *Energie uit de bodem*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van Kennislink: <http://www.kennislink.nl/publicaties/energie-uit-de-bodem>
- Kennislink. (sd). *Energiegebruik geothermiebron snel terugverdiend*. Opgeroepen op Juni 26, 2016, van Kennislink: <http://www.kennislink.nl/publicaties/energiegebruik-geothermiebron-snel-terugverdiend>
- KNW. (sd). *Succesvol systeem voor opwaardering biogas tot aardgas*. Opgeroepen op April 25, 2016, van Koninklijk Nederlands Waternetwerk: <http://www.neerslag-magazine.nl/magazine/artikel/749/>
- Milieu Centraal. (sd). *Warmtepomp combi en hybridewarmtepomp*. Opgeroepen op April 19, 2016, van Milieu Centraal: <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/energiezuinig-huis/energiezuinig-verwarmen-en-warm-water/warmtepomp-combi-en-hybridewarmtepomp/>
- Milieu Centraal. (sd). *Zonneboiler*. Opgeroepen op April 18, 2016, van Milieu Centraal: <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/energiezuinig-huis/energiezuinig-verwarmen-en-warm-water/zonneboiler/>
- Moratis, L., & Cochius, T. (2010). *ISO 26000 handleiding voor MVO*. Rotterdam: Van Gorcum.
- MVO Nederland. (2016, Mei 8). *MVO Nederland*. Opgehaald van <http://mvonederland.nl/>
- MVO Nederland. (2016, Mei 8). *WAT IS MVO?* Opgehaald van <http://mvonederland.nl/wat-mvo/wat-is-mvo>
- Natuur&Milieu. (2015). *Zon zoekt gemeenten*. Utrecht: Natuur&Milieu.
- Omgevingsdienst Groningen. (sd). *€nergiek toezicht*. Opgeroepen op Mei 22, 2016, van Energiectoezicht: <http://www.energiectoezicht.com/>

- Oosterhof-Holman. (sd). *Co-vergisting/Biogas*. Opgeroepen op April 25, 2016, van Oosterhof-Holman: <http://www.oosterhof-holman.nl/nl/bedrijven-en-activiteiten/milieutechniek/co-vergisting--biogas>
- Pelletkachelpaza. (sd). *De voordelen van een pelletkachel, en eventuele nadelen*. Opgeroepen op April 25, 2016, van Pelletkachelpaza.nl: <http://www.pelletkachelpaza.nl/content/19-voordelen-pelletkachel-nadelen>
- Provincie Drenthe. (sd). *Warmtekoudebron*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van Provincie Drenthe: <http://www.provincie.drenthe.nl/wko/onderwerpen/welke-wko-systemen/open-wko-systemen/#Warmtekoudebron>
- Provincie Fryslân. (2016). *Conclusies evaluatie Koploperproject*.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2015). *Infoblad Trias Energetica en energieneutraal bouwen*. Utrecht.
- Rijksoverheid. (2016, Januari 1). *Artikel 2.15*. Opgeroepen op Mei 12, 2016, van Wet Milieubeheer: http://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/2016-01-01#Hoofdstuk2_Afdeling2.6_Artikel2.15
- Rijkswaterstaat. (sd). *Bodemenergie*. Opgeroepen op April 19, 2016, van Rijkswaterstaat : <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodemenergie/bodemenergie/>
- RVO. (sd). *Aardwarmte*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van RVO: <http://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/bodemenergie/aardwarmte/aardwarmte>
- RVO. (sd). *ISDE subsidie*. Opgeroepen op April 18, 2016, van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/investeringssubsidie-duurzame-energie>
- SenterNovem. (2007). *Cijfers en Tabellen 2007*. Den Haag: VROM.
- SER. (2000). *De winst van waarden*. Den Haag: Sociaal-Economische Raad.
- SIGMA Project. (1999). *The SIGMA guidelines: Putting sustainable development into practice a guide for organizations*. London.
- Source Geothermal. (sd). *Diepe geothermie*. Opgeroepen op Juni 26, 2016, van Source Geothermal: <http://www.sourcegeothermal.com/index.php/ultra-diepe-geothermie/>
- Stichting Stimular. (2014, maart 14). *Handleiding Milieubarometer Certificaat*. Opgehaald van www.milieubarometer.nl: https://www.milieubarometer.nl/media/medialibrary/2015/07/Handleiding_Milieubarometer_Certificaat_-_versie_1.2.pdf
- Stichting Stimular. (2016, mei 29). *Korte historie van de Milieubarometer*. Opgehaald van www.milieubarometer.nl: <https://www.milieubarometer.nl/nl/de-tool/historie/>

Stichting Stimular. (sd). *De milieubarometer een veelzijdig instrument*. Opgehaald van www.milieubarometer.nl/productinformatie/:
<https://www.milieubarometer.nl/productinformatie/>

SVn. (2016). *Toelichting op een Stimuleringslening en Algemene Bepalingen voor geldleningen*. Hoevelaken: SVn.

Tiggelen, L. v. (2016). *Toekomst energieloket op de Waddeneilanden*. Ballum: Gemeente Ameland.

Vereniging Eigen Huis. (sd). *Warmtepomp*. Opgeroepen op Juni 25, 2016, van Eigenhuis.nl: <https://www.eigenhuis.nl/besparen-op-woonlasten/energie-besparen/energiehuis/warmtepomp>

Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2014). *VNG ondersteuningsprogramma Energie 2014-2016*. Den Haag: VNG.

Wikipedia. (sd). *Windenergie*. Opgeroepen op April 5, 2016, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Windenergie>

Zonnepark Ameland. (sd). Opgeroepen op April 2, 2016, van Zonnepark Ameland: <http://www.zonneparkameland.nl>

Bijlagen

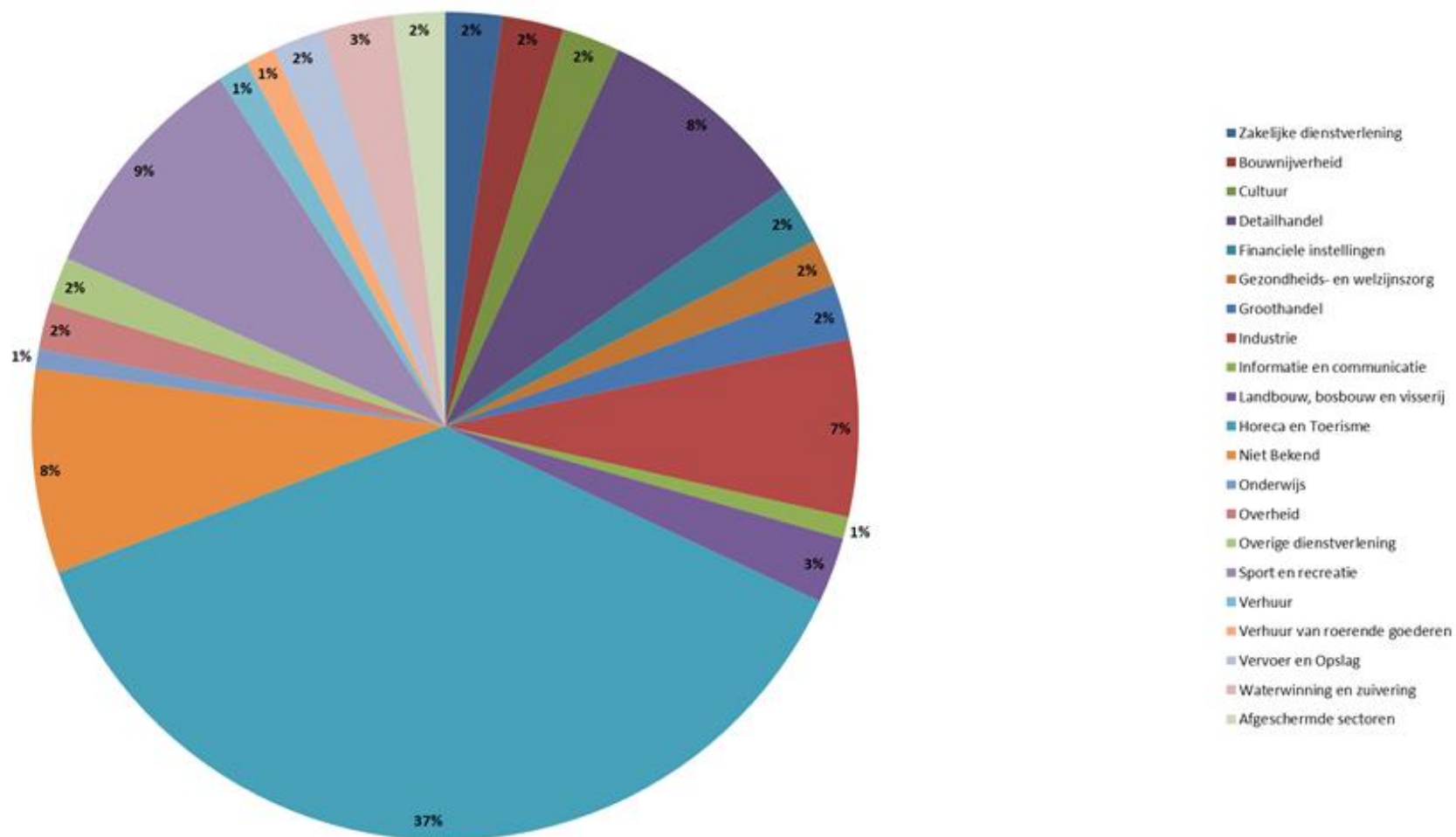
Bijlage 1 Functies ISO 26000

In het boek ISO 26000 handleiding voor MVO wordt door Lars Moratis en Tim Cochius de ISO 26000 richtlijn nader bekeken. De functies zullen in deze bijlage worden geciteerd. Het gaat om de volgende functies die in ieder geval zijn toe te schrijven aan ISO 26000:

- *‘ISO 26000 adviseert: de MVO-richtlijn doet organisaties suggesties, biedt handreikingen en geeft hen richting bij het bepalen van hun maatschappelijk verantwoordelijkheden;*
- *ISO 26000 schrijft voor: de MVO-richtlijn specificeert vele richtlijnen, formuleert vele acties die organisaties zouden moeten ondernemen en beschrijft aan welke verwachtingen zij zouden moeten voldoen;*
- *ISO 26000 structureert: de MVO-richtlijn geeft organisaties inzicht in hoe zij hun MVO-initiatieven kunnen structureren en de implementatie van MVO stapsgewijs en gestructureerd kunnen aanpakken;*
- *ISO 26000 verklaart: de MVO-richtlijn definieert begrippen en principes en licht deze (ook aan de hand van achtergronden) toe;*
- *ISO 26000 harmoniseert: de MVO-richtlijn legt de basis voor een uniform en universeel begrippenkader en specificeert met MVO –kernonderwerpen een MVO-basis;*
- *ISO 26000 integreert: de MVO-richtlijn biedt een paraplu voor het toepassen van andere, bestaande standaarden op het gebied of op deelgebieden van MVO;*
- *ISO 26000 fundeert: de MVO-richtlijn biedt bij vele MVO-onderwerpen overwegingen en afwegingskaders;*
- *ISO 26000 schept orde: de MVO-richtlijn inventariseert bestaande standaarden op het gebied of op deelgebieden van MVO en biedt hierin overzicht op basis van inhoud (MVO kernonderwerpen) en proces (implementatie);*
- *ISO 26000 reflecteert: de MVO-richtlijn biedt bij vele MVO-onderwerpen overwegingen en afwegingskaders.*
- *ISO 26000 stimuleert: de MVO-richtlijn moedigt organisaties aan om maatschappelijker verantwoord te ondernemen door de richtlijn te gebruiken en door ruimte te bieden voor eigen invulling door organisaties;*
- *ISO 26000 inspireert: de MVO-richtlijn probeert organisaties enthousiast te maken om invulling te geven aan MVO, onder meer door het bredere belang van organisaties om tot een duurzame samenleving te komen, te benadrukken.*

Bijlage 2 Verdeling zakelijk elektriciteitsverbruik Ameland (2013)

Elektriciteitsverbruik branches Ameland (2013)

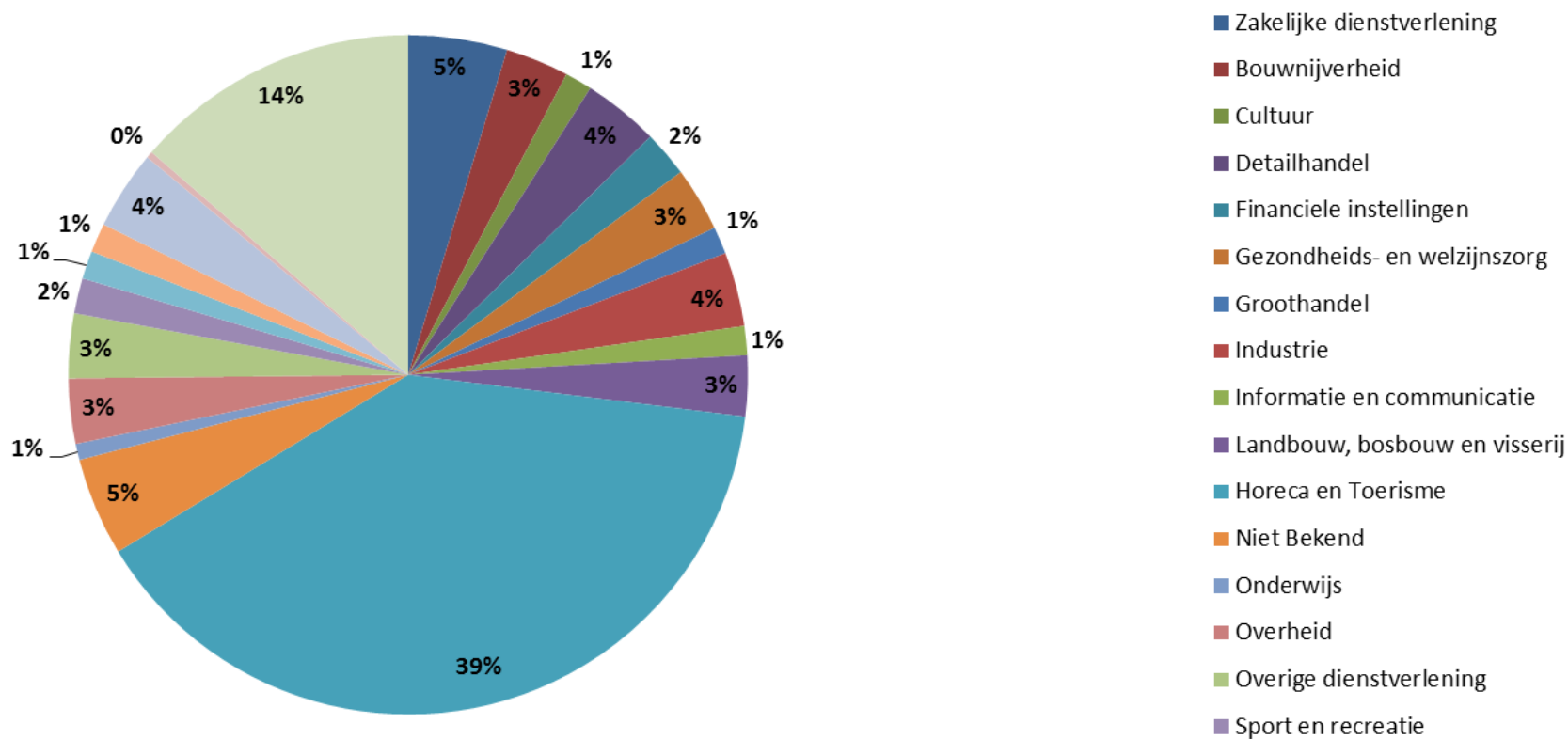

Bijlage 3 Gemiddeld verbruik per zakelijke aansluiting

Branche	Aantal Vastgoedobjecten Zakelijk	Aantal Vastgoedobjecten Elektra Zakelijk	Aantal Vastgoedobjecten Gas Zakelijk	Gemiddeld verbruik Elektra Zakelijk (kWh)	Gemiddeld verbruik Gas Zakelijk (m3)
Zakelijke dienstverlening	150	46	147	8.308	1.354
Automotive	3	3	3	Afgeschermd	Afgeschermd
Beroepsbeoefenaren	3	3	3	Afgeschermd	Afgeschermd
Bouwnijverheid	49	48	44	8.611	2.898
Cultuur	19	18	17	21.837	3.211
Detailhandel	41	37	39	39.004	3.931
Financiële instellingen	32	30	30	13.392	3.093
Gezondheids- en welzijnszorg	26	26	26	12.213	4.968
Groothandel	8	8	8	46.495	6.884
Industrie	86	86	24	13.848	6.209
Informatie en communicatie	11	11	10	13.202	5.838
Landbouw, bosbouw en visserij	36	32	36	13.894	3.391
Horeca en toerisme	417	166	388	38.682	4.287
Onbekend	47	45	31	30.543	6.384
Onderwijs	9	8	7	16.177	4.647
Overheid	26	24	19	13.291	6.894
Overige dienstverlening	43	40	37	7.805	3.516
Utiliteit	1	1	0	Afgeschermd	Geen Data
Sport en recreatie	41	38	34	41.613	2.088
Verhuur	21	19	21	10.887	2.674
Verhuur van roerende goederen	25	23	21	8.680	2.797
Vervoer en Opslag	25	25	17	13.747	9.355
Waterwinning en zuivering	7	7	6	68.427	2.227

Bijlage 4 Verdeling zakelijk gasverbruik Ameland

Gasverbruik branches Ameland (2013)

Bijlage 5 Overzicht beschikbare subsidies

StiNaf, deze provinciale regeling van de provincie Fryslân is van toepassing op bestaande kleine en middelgrote ondernemingen in het toerisme. Deze regeling is gericht op kwaliteitsverbetering, duurzaamheid, toegankelijkheid en werkgelegenheid. Het gaat hier om subsidiëring van bijvoorbeeld duurzame materialen, energiebesparende maatregelen of duurzame opwekking. Het te verkrijgen bedrag is 40% van de investering, met een maximum van € 40.000,00.

ISDE-subsidie, deze landelijke regeling is van toepassing voor zowel ondernemers als particulieren. Deze subsidie is van toepassing op zonneboilers, pelletkachels, warmtepompen en biomassakachels. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het aangeschafte apparaat, voor enkele maatregelen is een vast bedrag ingesteld, voor andere maatregelen is een bepaald bedrag per vermogen aangegeven.

VAMIL, met deze landelijke regeling zijn milieumaatregelen binnen een bedrijf fiscaal aftrekbaar. Deze maatregelen staan vermeld op de milieulijst, welke door de RVO jaarlijks wordt opgesteld. Met de VAMIL mag eenmalig 75% van de vennootschapsbelasting worden afgetrokken.

MIA, deze regeling heeft veel overeenkomsten met de VAMIL, hier wordt ook dezelfde milieulijst gehanteerd. Bij deze regeling worden milieumaatregelen in categorieën van A tot en met G ingedeeld, afhankelijk van de categorie kan 13,5%/27% of 36% van de investering worden afgetrokken.

EIA, met deze regeling wordt er gefocust op energiebesparing. Doormiddel van een energielijst welke door de RVO is opgesteld. Met de Energie Investeringsaftrek kan 58% van de investering worden afgetrokken.

Bijlage 6 De 'QuickScan' Duurzaam Ondernemen + scorelijst

QuickScan Duurzaam Ondernemen Ameland

Bedrijf: _____

Contactpersoon: _____

Datum: ____ - ____ - 2016

Scorelijst:

	slecht	matig	gemiddeld	redelijk	goed	Score
	1	2	3	4	5	
Onderdeel 1: Proces						
Wij hebben veel kennis over MVO						
MVO is belangrijk voor mijn bedrijf						
Wij hebben een MVO beleid (prioriteiten, doelen en ambities)						
Wij nemen maatregelen om ons bedrijf en onze producten en diensten te verduurzamen						
Wij communiceren goed over onze MVO prestaties						
Onderdeel 2: Behoorlijk bestuur						
Wij leggen actief rekenschap af over onze MVO prestaties						
Wij zijn een transparante organisatie						
Ethisch gedrag is bij ons vanzelf sprekend						
Wij houden actief rekening met de belangen van onze stakeholders						
Wet- en regelgeving worden door ons gerespecteerd						
Wij zorgen ervoor dat internationale gedragsnormen worden gerespecteerd						
Onderdeel 3: People						
Wij zorgen ervoor dat mensenrechten altijd worden gerespecteerd						
Wij besteden veel aandacht aan werkomstandigheden						
Wij doen altijd eerlijk zaken						
Klant- en consumentenbelangen worden door ons actief behartigd						
Wij zijn maatschappelijk betrokken						
Onderdeel 4: Planet						
Wij meten onze milieuprestaties en verbeteren deze voortdurend						
Wij gaan heel bewust om met ons afval						
Wij doen veel aan energiebesparing en wekken zelf duurzame energie op						
Wij proberen onze invloed op klimaatverandering zo veel mogelijk te beperken						
Wij dragen bij aan verbetering van het natuurlijk milieu						

Onderdeel 5: Profit							
Wij halen financieel voordeel door MVO							
Door MVO verbetert onze marktpositie							
MVO verbetert onze interne processen							
MVO draagt bij aan innovatie en ontwikkeling van ons bedrijf							
Totaal							

Onderdeel:	Totaal score:	Classificatie:
Proces		
Behoorlijk Bestuur		
People		
Planet		
Profit		

Vragen:

1. *Bent u bereid om duurzaam te ondernemen, zo ja/zo nee waarom?*
2. *Wat heeft u in uw bedrijf al gedaan aan energie en waterbesparing?*
3. *Wat is uw huidige beeld van de communicatie van de gemeente richting de bedrijven over duurzaamheid en duurzaam ondernemen?*
4. *Wat verwacht u van de gemeente in het stimuleren van duurzaam ondernemen bij de Amelanders ondernemers?*
5. *Van wie verwacht u advies voor Duurzaam Ondernemen?*

Totale score:

<i>Aantal punten:</i>	<i>Beoordeling:</i>
0-29	Dummy
29-58	Beginner
58-76	Middenmoter
76-95	Gevorderde
95-114	Koploper
114-125	Kampioen

Per onderdeel:

Proces

<i>Aantal punten:</i>	<i>Beoordeling:</i>
0-6	Dummy
6-12	Beginner
12-16	Middenmoter
16-20	Gevorderde
20-24	Koploper
24-25	Kampioen

Behoorlijk Bestuur

<i>Aantal punten:</i>	<i>Beoordeling:</i>
0-7	Dummy
7-14	Beginner
14-19	Middenmoter
19-24	Gevorderde
24-29	Koploper
29-30	Kampioen

People

<i>Aantal punten:</i>	<i>Beoordeling:</i>
0-6	Dummy
6-12	Beginner
12-16	Middenmoter
16-20	Gevorderde
20-24	Koploper
24-25	Kampioen

Planet

<i>Aantal punten:</i>	<i>Beoordeling:</i>
0-6	Dummy
6-12	Beginner
12-16	Middenmoter
16-20	Gevorderde
20-24	Koploper
24-25	Kampioen

Profit

<i>Aantal punten:</i>	<i>Beoordeling:</i>
0-5	Dummy
5-10	Beginner
10-13	Middenmoter
13-16	Gevorderde
16-19	Koploper
19-20	Kampioen

Bijlage 7 Scores QuickScan Duurzaam Ondernemen

Bedrijf:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Gemid delde
Wij hebben veel kennis over MVO	3	2	3	3	1	4	2	1	1	1	1	2	2	4	2,1
MVO is belangrijk voor mijn bedrijf	4	4	4	5	5	5	4	5	4	1	5	4	5	5	4,3
Wij hebben een MVO beleid	1	2	1	4	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	1,6
Wij nemen maatregelen om ons bedrijf te verduurzamen	3	3	3	3	3	4	4	4	5	4	4	3	2	5	3,6
Wij communiceren goed over onze MVO prestaties	2	2	3	4	1	1	4	2	2	1	5	1	1	4	2,4
Totaal score proces	13	13	14	19	12	15	15	13	13	8	16	11	11	23	14,0
Wij leggen actief rekenschap af over onze MVO prestaties	2	2	1	3	1	4	1	1	1	1	3	1	1	4	1,9
Wij zijn een transparante organisatie	3	3	3	3	5	4	3	5	5	5	5	5	5	5	4,2
Ethisch gedrag is bij ons vanzelfsprekend	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	4,9
Wij houden actief rekening met de belangen van onze stakeholders	3	5	5	3	3	4	3	3	3	3	5	3	3	4	3,6
Wet- en regelgeving worden door ons gerespecteerd	5	4	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4,9
Wij zorgen ervoor dat internationale gedragsnormen worden gerespecteerd	4	4	3	3	2	5	3	2	3	3	5	4	3	4	3,4
Totaal score behoorlijk bestuur	22	23	22	22	21	26	20	21	22	22	27	23	22	27	22,9
Wij zorgen ervoor dat mensenrechten altijd worden gerespecteerd	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5,0
Wij besteden veel aandacht aan werkomstandigheden	5	2	5	5	4	5	5	4	3	5	3	5	3	5	4,2
Wij doen altijd eerlijk zaken	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5,0
Klant- en consumentenbelangen worden	5	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	4,9

Duurzaam Ondernemen op Ameland

door ons actief behartigd															
Wij zijn maatschappelijk betrokken	5	1	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5	5	5	4,4
Totaal score people	25	18	25	25	24	25	25	24	17	25	23	25	23	25	23,5
Wij meten onze milieuprestaties en verbeteren deze voortdurend	4	3	4	3	4	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3,0
Wij gaan heel bewust om met afval	5	3	5	4	4	4	4	5	3	3	3	5	4	4	4,0
Wij doen veel aan energiebesparing en wekken zelf duurzame energie op	5	3	3	3	3	3	5	4	5	4	3	3	2	2	3,4
Wij proberen onze invloed op klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken	5	3	4	3	3	3	4	4	4	3	3	4	3	3	3,5
Wij dragen bij aan verbetering van het natuurlijk milieu	5	4	3	3	4	5	3	3	4	3	4	4	4	5	3,9
Totaal score planet	24	16	19	16	18	16	18	19	19	16	16	19	16	17	17,8
Wij halen financieel voordeel uit MVO	2	2	4	4	4	5	4	4	4	3	4	3	3	3	3,5
Door MVO verbeterd onze marktpositie	1	4	4	4	2	5	3	3	3	3	5	4	4	2	3,4
MVO verbetert onze interne processen	4	2	3	3	4	4	5	4	2	3	3	3	3	4	3,4
MVO draagt bij aan innovatie en ontwikkeling van ons bedrijf	5	5	4	4	3	4	3	4	4	3	4	4	3	4	3,9
Totaal score profit	12	13	15	15	13	18	15	15	13	12	16	14	13	13	14,1
Totaal score QuickScan	96	83	95	97	88	100	93	92	84	83	98	92	85	105	92,2

Bijlage 8 Voorwaarden MCA instrumenten

Ambities 2020	
--	Het geselecteerde instrument heeft geen raakvlakken met de ambitie 2020 van het eiland Ameland.
-	Het geselecteerde instrument heeft enkele raakvlakken met de ambitie 2020 van het eiland Ameland.
0	Het geselecteerde instrument sluit aan bij de ambities van 2020, maar heeft geen effect op het beoogde doel.
+	Bovengenoemde voorwaarde is van toepassing, en er wordt een bijdrage geleverd aan het doel van energieneutraal in 2020.
++	Bovengenoemde voorwaarde is van toepassing, en het doel van energieneutraal in 2020 wordt bereikt.

Ondernemers	
--	Het instrument is geheel tegenstrijdig met de wensen en behoeftes van de Amelanders ondernemers.
-	Met dit instrument is er een enkel raakvlak met de wensen en behoeftes van de ondernemers.
0	Dit instrument heeft enkele raakvlakken met de wensen en behoeftes van de ondernemers
+	Dit instrument past bij de ondernemers van Ameland, echter worden nog niet alle wensen hiermee vervuld.
++	Dit instrument past bij de ondernemers van Ameland, en de wensen en behoeftes worden hiermee ingevuld.

Gemeente	
--	Het geselecteerde instrument past totaal niet binnen het beleid en de wensen van de gemeente Ameland.
-	Het geselecteerde instrument raakt op een enkel vlak de wensen en het beleid van de gemeente Ameland.
0	Dit instrument heeft enkele raakvlakken met de wensen en het beleid van de gemeente Ameland.
+	Dit instrument past bij het beleid de gemeente Ameland, echter worden niet alle wensen van de gemeente hiermee vervuld.
++	Dit instrument past bij het beleid van de gemeente Ameland, en de wensen worden hiermee volledig ingevuld.

Mankracht	
--	De uitvoering van dit instrument vergt veel tijd, er moet hier 1,0fte of meer beschikbaar voor worden gesteld.
-	De uitvoering van dit instrument vraagt een parttime inzet, er moet hier tussen de 0,5 en 1,0fte beschikbaar voor worden gesteld.
0	De uitvoering van dit instrument vraagt enkele uren per week tijd tot 0,5 fte.
+	De uitvoering van dit instrument vraagt enkele uren inzet per maand.
++	De uitvoering van dit instrument heeft geen tijd benodigd.

Duurzaam Ondernemen op Ameland

<i>Financiering</i>	
--	De kosten van dit instrument zijn > € 25.000
-	De kosten van dit instrument zijn € 15.000 tot € 25.000
0	De kosten van dit instrument zijn € 10.000 tot € 15.000
+	De kosten van dit instrument zijn € 5.000 tot € 10.000
++	De kosten van dit instrument zijn maximaal € 5.000